Σὺν Θεῷ μάκαρες.

EPITOME TROPORVM VAC SCHEMATVM ET GRAMmaticorum & Rhetorum, ad Autores tum prophanos tum sacros intelligendos non minus vtilis q̃ necessaria.

IOANNE SVSENBROTO Rauenspurgi Ludimagistro collectore.

Index Alphabeticus in calce adiectus est.

LONDINI
Apud Gerardum Dewes, super cœmiterium D. Pauli.
M. D. LXII.

AVTHORES QVI huic opellæ operam præstiterunt.

M. T. Cicero.
Fabius Quintilianus.
Georgius Trapezuntius.
Des. Erasmus Roterodamus.
Philippus Melanchthon.
Diomedes Grammaticus.
AElius Donatus Grammaticus.
Antonius Mancinellus Veliternus.
Martianus Capella.
Consultus Chirius Fortunatianus ex Capella.
M. Veltkirchius Rhetor.

180-09

IOANNES SVSENBROTVS Almangauus Discipulis suis S. D.

IONI Præceptoris officium est, Literarum studiosa Iuuẽtus, vt in interpretandis Autoribus non modò Etymologiam ac simplicem verborum Syntaxim, & id genus alia prosequatur, verũmetiam artificia tum Grãmmaticæ, tum Rhetorices, quæ ad Autores & prophanos & sacros ritè intelligendos haud mediocriter faciunt, ad amussim καὶ ἀκριβῶς explanet atque commonstret, vt inde Autoris prælecti mentem facilius intelligere queant. Nam qui hęc artificia, Tropos dico & Schemata, quę præcipuè inter exponẽdum indicanda erant, prætereunt, negligunt, ac cõtemnunt, prætérq; calam, quod dicitur, fugiunt: hi perinde faciũt ac qui Andabatarum more pugnare, atq; adeò clausis oculis scopum attingere quempiam docere conantur. Ego sanè, quò id præcauerem, huiusmodi orationis ornamenta vobis ac cæteris Discipulis olim meis, pro virili ac ingenij captu, etsi non omnia semper quæ occurrebant, plæraque tamen quæ elegantiora videbantur, inter prælegendum velut digito commonstraui, quò sensus illius, quod prælegebatur, à vobis certius ac citra obscuritatem perciperetur, simulque haberetis scribendi dicendique formulas, quas assiduo vsu imitari liceret. Cæterùm, quia præter Mosellani tabulas,

Notantur præceptores ocitãtes. Auxesis. Homœoteleuton.

nihil vobis Troporum ac Figurarum in manibus erat, nactus ocium à ludo literario per id temporis (quo infrenis illa hoc sæculo perditissimo Iuuentus, per totum oppidum laruata, velut Isidis œstro percita, aut inferorum furijs exagitata, sursum deorsum cursitaret, Baccho Venerique parùm honestè litaret, ac reliquis plus quàm Ethnicis, ne dicam impijs, ritibus strenuè vacaret, & mihi per catarrhum, plus quàm vellem καταῤῥέοντα, ad liberiora, ac publica, & quidem honesta honestorum virorum ac senum conuiuia, hactenus apud nos istis Bacchanalibus recepta moribus, adire non liceret:) eo inquam tempore, vt illius tædium deuorarem, Tropos ac Schemata, quæ apud Poëtas, Historicos, ac Rhetores, in frequentiori vsu sunt, ex selectis autoribus in hanc Epitomen colligere visum est: quò vobis & in hac parte, sicut in Grammaticis, consulerem, ansam præberem, ac viam cōmonstrarem ad horum lectionem Autorum, vnde hæc Epitome excerpta est. In qua quidem is ordo (quem Philipp. Melanch. leni ac lepida facundia vir, primus attigisse videtur) à me obseruatus est. Primo enim loco Tropos posuimus tum Dictionum tum Orationum, deinde Schemata, quæ & ipsa in Grammatica & Rhetorica diducta sunt: tum Grammatica iterum in Orthographias ac Syntaxeos diuiduntur. Rhetoricorum porrò Schematū tres ordines fecimus:

Bacchanalium periphrasis.

Compar. & ὁμοιοτέλευτον.

Epanalepsis

ὁμοιοτέλευτον.

Dicendorū ordo.

Genitiuus Græcus.

Dicti-

Dictionum, Orationum, & Amplificationum. Idq; magis docendi gratia, quàm ſuperſtitioſa obſeruatione: nam & Rhetores & Grãmatici Schemata quædam habent vel immutatis, vel variatis nominibus, quæ illis ſunt communia. Sunt & orationum Schemata (Fortunatianus λόγους appellat) quæ etiam Amplificationis exornationes dici merentur. Hanc igitur Epitomen eo accipiatis animo, quo vobis vel etiam abſentibus Diſcipulis dedicaui, hoc eſt lubenti, candido, ac beneuolo. Hanc obuijs, vt aiunt, manibus excipite, legite, relegite, ac animo inſcribite, tum in ſcribendi ac loquendi vſum redigite, cùm alioqui (vt ſæpenumerò vobis inculcaui) citra meditationem ac vſum ars omnis omni omnino vtilitate vacet. Quod ſi feceritis, Muſarum ianuæ proculdubiò vobis aperientur. Valete ac Deum in veſtris preculis pro me interpellate. Rauenſpurgi ex Muſeolo noſtro .5. Martij. Anno humanitatis Chriſti recõciliatoris noſtri. 41. Scholicæ adminiſtrationis 35. Ætatis meæ. 56. qui mihi eſt Climactericus, id quod Domini pietas bene vertat. Iterum valete, ac bonis literis, veræ ac certiſſimæ poſſeſſioni, omnib. neruis incumbite.

Olim non pœnitebit.

Articulus & ὁμοιοτέλευτον.

Vegetius, Traductio

TYPVS HVIVS EPITOME.

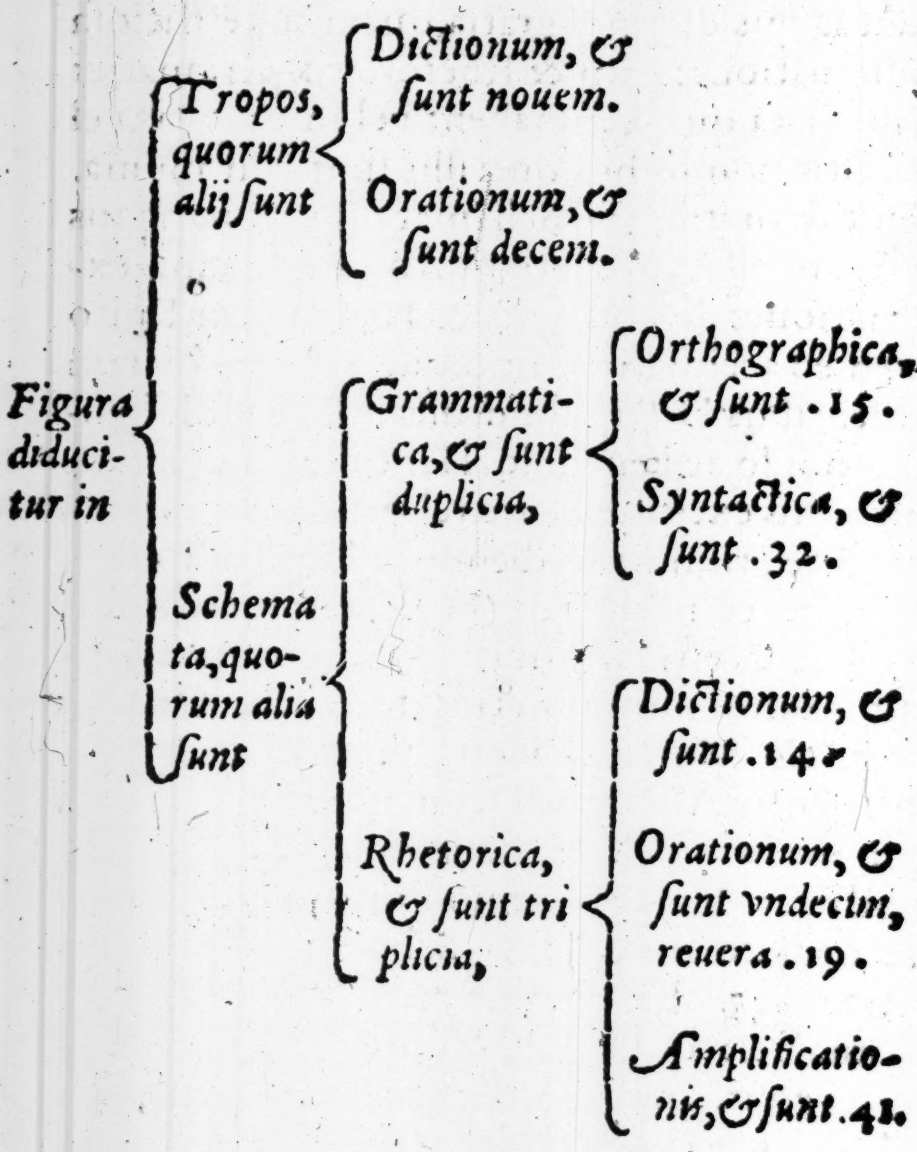

Summa Troporum ac Schematum in hac Epitome .132.

FIGVRÆ DIVISIO.

FIGVRA est ratio quædam, qua de recto ac simplici loquendi genere cum aliqua dicendi virtute deflectitur. Fab.li.9. ca.3. Figura vñ defendatur.

Hæc authoritate, vetustate, consuetudine & consensu doctorum plerumq; sæpe etiam ratione quadam ac metri necessitate defenditur. Vtilitas.

Vna tamen in re maximè vtilis, vt quotidiani & semper eodem modo formati sermonis fastidium leuet, & nos à vulgari tum scribendi tum dicendi genere defendat. Quòd si quis hisce figuris parcè & cùm res poscet vtetur, velut aspersо quodam condimento, oratio iucundior erit: at qui nimium affectauerit, ipsam illam gratiam varietatis amittet. Vsus.

Illud tamen obseruandum, figuras certo numero omnes comprehendi non posse. Vnde notiores ac ab autoribus frequentiore in vsu vsurpatas propria hic ac certa ratione, cum exemplis quoq; discernere decretum est. Porrò figura diducitur in Tropum & Schema siue figuram proprie. Fab.refragatur.

TROPVS est dictionis siue orationis à propria significatione in cognatam ornandi gratia variatio, ἀπὸ τοῦ τροπᾶν, quod dictionis, vel orationis significationẽ inuertat atq; cõmutet. Motũ appellant. Tropus. Fab.lib.8. cap.5. in calce.

SCHEMA vel figura propriè, est aliqua nouata & scribendi & dicendi forma. Vel est quædam arte nouata tum scribendi tum dicendi ratio. Schemata etiam orationis lumina, exornationes, ac colores appellantur. Et Cicero colores rhetoricos pro pigmentis rhetoricis accipit, ac orationis ornamentis. Schema.

Differunt Tropus, Schema.

Tropus porrò à Schemate in hoc dissidet, quòd in illo significatio mutatur: vt, Progenies viperarum, id est, maiorum interfectores ac homicidarum filij: in hoc verò nulla est significationis mutatio: vt, Tantæne animis cœlestibus iræ? Id tamen authores veluti quoq; plurima vertunt. Et Fabius tum Tropum tum figuram sive schema frequenter in eadem vtre sententias scribit.

Nocentissimorum parentū nocentissimi filij. Æn. 1. Lib. 9. ca. 1.

Sunt autem Tropi duplices, Dictionum videlicet & Orationum. Dictionum Tropos vocant, non quòd per se posita dictio, non in oratione, significatum mutet, sed quòd in oratione vnius solius dictionis significatus mutatur. Suntq; Tropi dictionum octo.

TROPI DICTIONVM.

μεταφέρω. transfero. μεταφορά. translatio. Vox aliqua trib⁹ rationibus trãsfertur Fab. lib. cap. 6.

Metaphora est cũ vox à propria ac genuina significatione ad alienam sed cognatã transfertur. Tropus longè pulcherrimus: vt, Video pro intelligo, perspicio pro cognitum habeo, denoro pro vinco ac perfero, suspicio pro admiror. Item si hominem odiosæ atque insulsæ loquacitatis rudere aut blaterare dicas. Porrò vox à propria significatione ad aliam transfertur: Vel necessitatis caussa: vt eũm vites gemmare dicimus, sitire agros, fructus laborare, luxuriare segetes: Vel emphaseos ac maioris significantiæ gratia, vt incensus ira, inflammatus cupiditate, lapsus errore: Vel deniq; ornatus caussa: vt lumen orationis, generis claritas, concionum procella, eloquentiæ flumina, fons ac seges gloriæ: & segetes fluctuant, id est, mouentur, &c.

2 Synecdoche Συνεκδοχή *Intellectio, est quoties aliud ex alio quocunque modo intelligitur. Vel cùm ex vno plura intelliguntur: vt Romanus prælio victor, pro Romani victores. Vel ex parte totũ: vt mucro pro gladio, tectum pro domo. Retroq́: vt ingens à vertice pontus, id est, procella & vnda ponti: & fontemq́ ignemque ferebant, id est, partem fontanæ aquæ. Vel ex specie genus: vt, Horatius, Iracundior Adria, pro quouis tempestuoso mari. Et Acheloia pocula, pro quouis fluuio scripsit Virgilius. Vel cùm ex materia res confecta significatur: vt ferrum pro gladio, abies & pinus pro naui. Vel ex præcedentibus sequẽtia: vt, Virgineam soluit zonam, id est, deuirginauit. Subdidit equo calcaria, id est, cucurrit. Breuiter, quoties aliud ex alio intelligitur: vt, Vixerunt, id est, mortui sunt. Et nos quoq; floruimus, id est, fœlices fuimus. Ita Cicero.* 1 2 3 4 5 6 7

3 Metonymia μετωνυμία *Trãsnominatio, est nominis pro nomine positio: cuius vis est, pro eo quod dicitur, causam propter quam dicitur, ponere. Hanc Rhetores Hypallagen vocãt. Ea fit compluribus modis. Primo cùm inuentorem pro re inuenta ponimus: vt, Ceres pro frumento, Bacchus pro vino, Venus pro libidine, Vulcanus pro igne, Neptunus pro mari, Mars pro bello, &c. Secundo quoties continens, pro eo quod continetur, vsurpamus: vt, epotos cados, cœlo gratissimus amnis, id est, cœlitibus. Nunc pateras libate Ioui, Sæculum fœlix, &c. Tertio quando contentũ pro continente accipitur: vt, Vina coronant, Vicimus ardet, Eamus ad nos, Deuoremus* 1 2 3

hominẽ, Hunc tibi comedendũ propino. De sene gu-
4 stare, vbi dominus rei pro re ipsa ponitur. Quarto
cùm ex effectu efficiens intelligitur: vt pallida mors,
frigus pigrum, mœstus timor, audax iuuenta, pallen-
Virgil. tes habitant morbi, tristisq; senecta: præceps ira, hila
Acũ.6. ris adolescentia, inconsultus amor, inuerecunda nox,
audax vinum, &c. Quinto cùm ducem pro his qui
5 6 subsunt ponimus: vt, Cæsus Hannibal. Sexto quo-
ties autorem pro opere accipimus: vt, Virgilius ve-
nit, Homerus distrahitur, Terentius emitur. Septi-
7 mo quando signum pro signato vsurpamus, vt fasces
& secures pro imperio consulari. Sceptrum pro re-
8 gno, gladius pro magistratu. Octauo denique cùm
facinus pro eo qui illud designauit accipimus: vt, Sa-
crilegium est deprehensum, pro Sacrilego. In pecula-
tum animaduersum est, pro peculatore, &c.

4. Antonomasia Αντονομασια, est quæ alicui
quasi cognomen quoddam conueniens tradit: ab O-
ratoribus Pronominatio dicitur. Hæc teste Cicerone
cognomine quodam extraneo demonstrat id quod
suo nomine appellari non potest. Et Fabius, Antono
masia, inquit, est quæ aliquid pro nomine ponit. Poe
tis frequentissima. Oratoribus non item. Ea fit sex
1 rationibus. Primo, cum patronymica propriorũ loco
ponuntur: vt, Pelides aut Æacides pro Achille, Pria
mides p Hectore aut certo Priami filio, Romulides
pro designato Romano: & hæc variatio solùm poëtis
permissa est, quibus solis patronymicis in carmine
2 vti permittitur. Secundo fit per possessiua quædam
patria, idque Oratoribus conceditur: vt, Tyrinthius

pro

pro Hercule, Cytherea aut Cypris pro Venere, Saturnius pro Ioue, Cinthia pro Diana, Cyllenius pro Mercurio. Tertio, fieri solet per Epitheton, & hac, vt & sequentibus, tam oratores quàm poëtæ ex æquo libere vtuntur. Virg. Æñ. 4. Thalamo quæ fixa reliquit Impius, pro Æneæ. Pœnus pro Hannibale. Senex pro persona heri apud Terentiũ. Quarto solita est fieri, quoties Appellatiuum studij, artis, officijve aut dignitatis, proprij nominis locum obtinet: vt, Philosophus pro Aristotele, Poëta pro Virgilio, Apostolus pro Paulo, Seruator pro Christo, Imperator pro Carolo. Quinto cùm propria nomina pro appellatiuis affectum aliquem siue proprietatem propriis inhærentem significantibus vsurpamus: vt Verres pro fure, Sardanapalus pro molli, Crœsus pro diuite ac locuplete, Phalaris pro crudeli, Cato pro seuero ac tetrico, Crassus pro agelasto, Venus pro formosa, Diana pro intacta, Irus pro paupere, Aristides pro iusto ac incorrupto, Epicurus pro voluptati dedito. &c. Sextò, cùm nomina gentium siue nationum pro attributis ipsarum ponimus: vt cùm Pœnus pro perfido accipitur, Scytha pro aspero ac inhumano, Cretensis pro vano ac mendaci, Sybarita pro luxui dedito siue fastuoso, Pigmæus pro breui, Gallus pro libidinoso, Cares pro vili milite. &c. 1 2 3 4 5 6

5 Onomatopœia ὀνοματοποιΐα, Nominis confictio, est nouarum vocum affictio, ad imitationẽ soni quem significare debent. Nouis enim rebus noua nomina concessum est indere: vt, Clangorq; tubarum, apud Virgili. Taratantara pro cantu tubæ, Sibilus, mur-

murmur, tinnitus, mugitus, bombarda, Scopieta, vel vt alij Sclopeta, an haluehaeck *vnde Milites sclopetarij, vt pleriq; Hispani, Germani, Itali, & Ianizeri Turcarum imperatoris satellites siue laterani. Breuiter, illa omnia vocabula, quæ significandæ alicuius rei gratia pro tempore ac rei necessitate apertè fingimus. Hac in re in consilium sunt adhibendi, Cicero, Horatius, D. Erasmus, & Iacobus Lodouicus Rhemensis lib. de Elect. ac verborũ collocat. 1. cap. 18. Tropus propriè non est, nam significatio non mutatur, sed rei anonymæ nouum nomen inditur, hocque modo à Catachresi separatur.*

6 Catachrêsis κατάχρησις, *Abusio, est quæ non habentibus nomen suum accõmodat quod in proximo est: vt Piscina in qua lauamus, nec pisces insunt, Vires hominis breues, longũ consilium, minutus animus pro paruo, pyxides cuiuscunq; sint materiæ. Differt autem à Metaphora, quòd hæc proprium alieno commutet, illa verò vbi nomen omnino deest. Poëtæ tamen solent etiam abusiuè in his rebus, quibus nomina sua sunt, vicinis potius vti, quod in soluta oratione rarenter vsu venit.*

7 Metalepsis, μετάληψις, *Transumptio, est vbi gradatim itur ad id quod ostenditur. Vel est, cùm aliqua vox aliud à proprietate significationis suæ, ex his quæ præcesserunt, denotat. Tropus Poëticus, ac omnino rarus. Virgilius Eglog. 1.*

Post aliquot mea regna videns mirabor aristas.

Hic per aristas spicas, per spicas messes, per messes æstates, per æstates annos accipimus. Idem Æñ. 4.

Idẽ Aeñ. 5 Septima post Troię excidium iã vertitur æstas.

Spe-

Speluncis abdidit atris: nigræ enim intelliguntur, ex nigris tenebrosæ, & per hoc in præceps profundæ. Est & hæc Metalepseos natura, vt inter id quod transfertur, sit medius quidam gradus, nihil ipse significans, sed præbens transitum. Differt ab alijs tropis finitimis, quòd veluti per gradus quosdam, ad id quod significare volumus, progreditur.

8 Acyrologia, ἀκυρολογία *siue* ἄκυρον, *est cùm vox haudquaquam propriæ significationis orationi intercalatur. Terent. Nam quod tu speras, propulsabo facilè. Speras pro times. Virg. Æn. 4. Hunc ego si potui tantum sperare dolorem, id est, timere. Iuuenalis Sat. 4. Iam quartanam sperantibus ægris, id est, timentibus. Et Græci in hunc modum* ἐλπίζειν *vsurpant. Herod. lib. 8.* ἀντιπάλους γὰρ ἔξειν ἤλπιζον, *id est,* ἐφοβοῦντο.

9 Antiphrasis ἀντίφρασις, *est dictio è contrario significãs. Vel est vnius verbi ironia: vt, Bellũ, quòd minime bonum: Lucus, quòd minimè luceat. Sunt tamen qui à luce sacrificiorum dictum putant, & Parcæ, quod minime parcant, vel quasi partæ. Aug. Dathus refragatur. Mancinell.*

Antiphrasis vox est signans contrario dicto.

Est etiam Tropus orationis, de quo infrà.

TROPI ORATIONVM.

ALLEGORIA (*Inuersio, Permutatio*) ἀλληγορία. *est cùm aliud verbis, aliud sensu proponitur, vel cùm ex verbis propositis longè alius sensus, interim etiam contrarius colligitur. Continet*

illa

illa plures translationes & continuas, ob idq; perpetua etiam Metaphora dicta. Hæc ex sententijs prouerbialibus ac item prouerbijs crebrò confieri solet. Vt, Pedē conferre, pro eo quod est argumētis concertare. Iugulum petere, pro eo quod est caput causæ aggredi. the principalste of ỹ causseres to tack hold of. Tragulam mijcere .i. fallaciam intendere. Flamma fumo est proxima, quo significatur tempestiuus cauendum esse periculum. Vmo vendibili suspensa hædera nihil est opus, id est, res præclara exoticam cōmendationem haud desiderant. Virgil. Claudite iam riuos pueri, sat prata biberunt.

Porrò Allegoria nec totam occupat orationem, nec apertis permista est. Horatius totam ac impermistam posuit:

Lib. 1. Ode. 14. O nauis, referent in mare te noui
Fluctus? ô quid agis? fortiter occupa
Portum, &c. In qua Nauim pro republica, Fluctuum tempestates pro bellis ciuilibus, Portum pro pace atq; concordia intelligi voluit. Ita Virg. Georg. 2.
Sed nos immensum spacijs confecimus æquor,
Et iam tempus equūm spumantia soluere colla.
hoc est, Ego iam immēsam absolui materiam, & quæ hic tractanda erant carmine complexi sumus, nunc conuenit colophonem addere ac id carmen finire. Commistæ allegoriæ exemplum est hoc Ciceronianum, Equidem cæteras tempestates & procellas in illis duntaxat fluctibus concionū semper Miloni putaui esse subeundas. Hic allegoriam cōmiscuit, quando fluctibus concionum dixit. Consimile est illud

Matth.

Matth. tertio, Cuius ventilabrum in manu ipsius, & purgabit aream suam, & colliget triticum in horreum suum, paleas autem igni comburet inextinguibili. Hic permista est Allegoria, cùm dicitur igni inextinguibili. Est autem sensus, Christum iudiciaria potestate, quam à patre accepit, in extremo iudicio pios segregaturum ab impijs, & illos quidem æterna donare beatitudine, hos verò æternis cruciatibus addicere. Illud in Allegoria in primis obseruandum est, vt ex quo genere cœperis, translationis, hoc desinas. Ne cùm mitium à tempestate sumpseris, incendio, aut ruina finias: Fab li. 8. cap. 6.

Et cùm amphora cœpit institui, cur vrceus exit? Horatius in Arte.

Huius octo sunt species: Ænigma, Paræmia, Ironia, Sarcasmus, Astismus, Mycterismus, Antiphrasis, & Charientismus. Additur Hyperbole.

Ænigma, αἴνιγμα, *est obscura allegoria, & verborum inuolucris tecta atq; velata sententia. Mancinel. Obscurus sermo cunctis Ænigma vocatur.*

Mater me genuit, mox gignitur ex me.

Ex aqua enim glacies cõcrescit, & rursus in aquam resoluitur. Differt ab Allegoria, quòd hæc sit euidens, clara & manifesta: illa subobscura ac latens oratio. Neq; id vitio verti debet, si doctis vel loqueris vel scribas, imò ne tum quidem si vulgo, vt sint quæ vestigare ac discere cogantur. Apud prophetas & in Apocalypsi plura sunt Ænigmata: ac item apud Ethnicos scriptores deorum ac Sibyllarum oracula.

2 Paræmia παροιμία, *est celebre dictum, scita quapiam nouitate insigne. Ad quam duo requirun-*

tur

tur. Alterum quidem, vt dictum sit celebre, vulgoq; iactatum. Vnde & apud Græcos id nominis vsurpat, quòd passim per ora hominum obambulet: & apud Latinos Adagium, quasi dicas circum agium, authore Varrone: & Prouerbium, quasi verbū omnium cōmune, hoc est, sententia quæ in omnium ore versatur. Alterum verò vt scitum sit, hoc est, vt aliqua ceu nota à communi sermone discernatur, & antiquitate pariter ac eruditione commendetur. In hic colligendis D. Erasmus vir de bonis literis meritissimus, non absq; sudore summam nauauit operam. Et Polydorus Virg. Vrbimates, præter aliquot Ethnicorum prouerbia, sacra etiam collegit.

3 Ironia Εἰρωνεία Illusio, est quæ vno aut pluribus verbis contrariū ostendit quod dicitur. Manci. Ironia quidem mihi dissimulatio fertur,

Simulatio dicitur, vt est principium pro Ligurio. Nouū crimē C Cæsar, &c.

Ironia quidem multis illusio habetur,
Quam sermo ostendit recto contraria sensu.

Hæc aut rei natura, aut risu, siue pronunciatione, aut persona significatur: nec difficulter ex orationis circumstantijs eius ratio colligi potest. Virg. Egregiam verò laudem, & spolia ampla refertis, Tuq; puerq; tuus. Idem, Scilicet is superum labor est. Terent. Id populus curat scilicet. Cic. in Ver. act. 7. Quid ais bone custos, defensorq; prouinciæ? Castimonia Hippolytū præ se fert, de adultero. Agit Æneam re ipsa, de eo qui patrem violauit. Amos. 4. Venite ad Bethel & impiè agite, Ad Galgalam & multiplicate prævaricationem. I nunc & rebus nimium confide secundis. I nunc & in fortuna spem pone tuam, Virg. Æn. 7.

I nunc

I nunc, ingratis offer te irriſe periclis,
Tyrrhenas i ſterne acies, tege pace Latinos.
Goe away and do it more. *Ac cæteræ huius formæ figuratæ iuſſiones ſiue permiſſiones, quæ vim prohibendi habent. Porrò, Scilicet, & Verò, particulæ Ironiæ cum primis aptæ videntur.*

4. Sarcaſmus Σαρκασμὸς, *eſt plena odio atq; hoſtilis irriſio. Vel iocus cum amaritudine,* So as the catt playes wᵗ the moſe. The playe of the catt is the deathe of the moſe. *Mancinellus:*
Sarcaſmos plena eſt odio deriſio ab hoſte.
ἀπὸ τῦ σαρκάζω, *amarulentè rideo.*
Virg. Æn. 2. Pyrrhus ad Priamum:
Referes ergo hæc, & nuncius ibis
Pelidæ genitori, illi mea triſtia facta. Idem Æn. 12.
En agros, & quam bello Troiane petiſti
Heſperiam metire iacens.

5 Aſteiſmus, *Aſtyſmus, Aſtiſmus,* ἀστεισμὸς, *Vrbanitas, eſt longè petitus iocus, adeoq; inexpectatus de re aliqua abſurda. Vel eſt faceta ioci vrbanitas ruſtica ſimplicitate carens. Facetum & ciuile ſcomma.*
Virg. Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui. i. qui Bauium malum Poetã amplectitur, exoſculetur etiam Meuium peiorem Poetam. Idem: Atq; idem iungat uulpes & mulgeat hircos: hoc eſt, abſurda & quæ contra naturam ſunt faciat. Mancinel.
Effertur quicquid ſine ruſticitate facetè,
Ipſa figura quidem Aſtiſmos dicitur eſſe.

6 Mycteriſmus μυκτηρισμὸς, *eſt ſimulata quidem ſed non latẽs deriſio: quod Perſius Naſo ſuſpe:i-*

dere vocat: & in geſtu magis quàm verbis oſtenditur, fitq; cùm naſo ſuſpenſo quippiam faſtidimus. μυκτὴρ enim (autore Iulio Polluce) naſum ſignificat. Quicquid igitur contractis irridendo naribus dicitur, Myctériſmus eſt.

Diaſyrmus Διάσυρμος, eſt Eleuatio vel Irriſio. quando videlicet ludentes, quæ ab aduerſarijs dicuntur, diſſoluimus: qualis eſt in Mureniana totus ille in Sulpitium locus de Iure ciuile.

7 Antiphraſis ἀντίφρασις, eſt cùm vox aut ſententia aliqua per contrarium intelligitur, vt bellum quod minime bonum ſit. Mancinellus: Antiphraſis vox eſt ſignans contraria dicto. Dicimus hinc Parcas, quia nulli parcere norunt. Differt ab Ironia, teſte Diomede, quòd hæc pronunciando mutat affectum & ſignficationem, illa verò diuerſitatem perſonæ ſiue rei denotat, vt ſi quis Naum vocet Atlantem. It is a handſome mane/ yf he ſtod vp on thzefett he wold lock in tho the pott. Aut ſi puellam Æthiope atriorem percandidam dicas. Acutum ingenium pro ſtolido ac hebeti.

8 Charientiſmus, χαριεντισμὸς, eſt cùm dura mollioribus verbis mitigamus, vel cùm duriora reipſa gratioſis verbis molliuntur. Terentius: Bona verba quæſo. cùm piſtrinum deprecaretur Dauus. Quod Plato lib. de repub. 1. εὐφημῶμεν. i. bene ominata dicere dixit. Deducitur autem à verbo depoſititio χαριεντίζομαι. i. facetè cauillor, lepida vrbanitate ac ſalibus vtor. Vtimur hoc tropo præcipuè, vbi

ira

ira commotum ac perturbatum verbis lenire percupimus. Et hactenus de Allegoriæ speciebus.

Hyperbole, ὑπερβολὴ, *est cùm dictio vel oratio fidem excedens augendi minuendi ve gratia ponitur.*

Mancinellus:

Transcensus veri manifestus Hyperbola fiet. Superlatio, dementiens superiectio, Eminentia, & Excessus etiã appellata: vt Fulminis ocyor alis, Vix ossibus hærent. Hæc nõ adhibetur vt credatur quod dicimus, sed vt ex eo quod incredibile est, credatur penè incredibile. Est autem omnis Hyperbole vltra fidem, non tamen esse debet vltra modum. That they lyse it not to hye, *alioqui non alia magis via in* κακοζηλίαν *peruenitur solet. Mentitur vtiq; Hyperbole, non tamen ita vt mendacio fallere velit, sed vt illo ad verum perueniamus. Breuiter plus dicit Hyperbole quàm res habet, attamen quod verum est ex falso intelligitur. Vt, Hic vel saxa sua loquacitate rumpere possit. Cœlum digito attingere. Cœlum territat armis. Feritq; ad sydera fluctus. Risu diffluo. Est autem Hyperbole Adagiorum generi admodum peculiaris, efferturq; vel per denominationem, vt alter Aristarchus. Vel per comparationem, vt noster hic Phalaris. Vel per similitudinẽ, vt Stentore clamosior. Vel per Epitheton, vt Nestoria eloquẽtia. Sunt porrò nouẽ ceu fontes, à quibus hic Tropus duci potest. Primò ab ipsa re, quũ videlicet res pro persona vsurpatur, vt quoties hominem scelestum Scelus appellamus: Pestilentem, Pestem: Tenebrionem, Tenebras: Carcere dignum, Carcerem. Potest & vnum-*

Hyperbole quatuor modis effertur.

I

quodq; per comparationem efferri, vt Ipsa nequitia nequior, cæcitate cæcior, ipsa siti siticulosior, non modò probus imò ipsa probitas, deformitate deformior.

2 Secundò à rebus trahitur similibus, vt Melle dulcior, pice nigrior, niue candidior, oleo tranquillior, plumbo stupidior, spongia bibacior, labyrintho muo-

3 lutior. Tertiò ab animantibus, vt Muliere loquacior, ceruo viuacior, luscinia vocalior, dipsade nocentior, limace tardior, scropha fœcundior alba. &c.

4 Quartò ducuntur à personis falsorũ deorum, vt Diana intactior, Venere formosior, Mercurio facundior, Momo mordacior, Vertumno inconstantior, Proteo

5 mutabilior, Empusa magis varius. Quintò à per-

Apud Plutarchum.

sonis fabulosis, vt Tantalo sitientior, Cyclôpe immanior, Nestore facundior, Vlyssè dolosior, Penelope castior, Niobe fœcundior, Grullo stultior, quorum hodie infinitus est numerus, qui inuentis frugibus malunt arrodere glandes. Sextò à personis Comœ-

6 diarum, vt Thrasone Terentiano glorioſior, Demea iurgiosior, Mitione facilior, Gnathone adulantior, Phormione confidentior, Dauo versutior, Thaide blandior. Septimò à personis historia-

7 rum, vt Zoilo inuidentior, Catone seuerior, Timone inhumanior, Phalaride crudelior, Cræso ditior, Codro pauperior, Fabio cunctantior, Socrate patientior, Milone robustior, Curione obliuiosior, &c.

8 Octauò à gentibus sumitur, vt Pœno perfidior, Scytha asperior, Cretensi mendacior, Pygmæo breuior, Milesijs effœminatior, Care vilior, Scythotauris in-

9 hospitalior. Nonò deniq; ducitur ab officijs, vt Le-

none

none magis periurus, Cinædo mollior, Milite gloriosior, Areopagita tristior, Tyranno violentior, Carnifice immanior. &c. Differt porrò ab Amplificatione Hyperbole, quòd hæc naturæ modum excedit, illa intra fidei limites consistit.

Annotatiuncula.

Superiores Tropi, nempe Allegoria, Paræmia, Ironia, ad orationem etiam exornandam haud mediocriter faciunt. Paræmia item confirmandi gratia non rarò adhibetur. Vsum porrò illorum omnium Troporum, præter Fabium, D. Erasmus in commentarijs de duplici copia abundè docet.

DE SCHEMATIBVS.

SChema *quid sit, suprà in fronte definitũ est. Schemata sunt duplicia, Grãmatica scilicet & Rhetorica. Grãmatica & ipsa bifariam diducuntur: nam alia Orthographica, alia Syntactica. De quibus ordine dicam.*

ORTOGRAPHICA *Schemata dicuntur, quòd circa dictionum literas ac syllabas versentur. Hæc in regno solùm Poëtico. Commanipulones absq; stipendio (quòd Mecœnates è logistorijs sese subducentes, nusquã apparẽt) sub Peniæ vexillis militare coguntur, sub Imperatore cui nomen Metaplasmus.*

Est autem Metaplasmus, *Transformatio quædam literarum vel syllabarum in dictionibus, præter loquendi formulam, aut necessitatis, aut ornatus gratia in carmine figurata.* μεταπλάττω *Græce, Latine transformo vertitur. Cuius species numero quatuor*

decim à Grammaticis recenſentur, quæ quidem in quinque claſſes digeruntur. In quarum prima ſunt Protheſis, Aphæreſis, Syncope, Epentheſis, Apocope, Paragoge, ſiue Proparalepſis: quarum Protheſis, Epentheſis, & Paragoge literam vel ſyllabam in dictionis tum initio, tum medio, tum fine addunt, reliquæ tres auferunt. In ſecunda ſunt Syſtole & Diaſtole, quæ ſyllabarum quantitatem commutant. In tertia ſunt Ecthlipſis & Synalœpha, quæ vocalem inter ſcandendum extrudunt. In quarta Synæreſis eſt & Diæreſis, quarum hæc ſyllabam in carmine diducit, illa verò contrahit. In quinta denique claſſe regnant Antitheſis & Metatheſis, quæ literarum vel ſyllabarum ſtationem tranſponi iubent.

1 Protheſis, *Appoſitio, eſt literæ vel ſyllabæ in fronte dictionis additio. Literæ, vt Turno gnatoq; patriq;. Syllabæ, vt Concitum tetuli gradum.*

ἀφαίρεσις. 2 Aphæreſis, *eſt literæ vel ſyllabæ à fronte dictionis ablatio. Literæ: vt Ruit omnia latè, pro eruit.* Aeneid. 1. *Syllabæ. Virg. Pone metum Citherea. Idem Æneid. 6. Diſcite iuſtitiam moniti & non temnere Diuos.* *Mancinellus:*
Protheſis apponit caput, id quod Aphæreſis aufert.

Ἐπένθεσις. 3 Epentheſis, *Interpoſitio, eſt cùm litera aut ſyllaba dictioni interſeritur. Litera: vt, Hac caſti maneant in relligione nepotes. Syllaba: vt, Mauortis in antro. Mitis Germanis eſt Carolus Induperator.*

Συνκοπὴ. 4 Syncope, *eſt cùm litera vel ſyllaba è dictionis medio tollitur. Litera. Virg. Manet alta mente repoſtum Iudicium Paridis. Idem; Pocula porrigite dextris*

tris. Syllaba: *Quales tunc epulas ipſum glutiſſe putamus. Ita commorit, pro commouerit. Mancinell. Syncopa de medio tollit, quod Epentheſis infert.*

5 Paragoge, *Diductio, eſt literæ vel ſyllabæ in fine dictionis additio. Literæ, vt apud Plautum, hoſtis pro hoſti. Syllabæ, Et ſumma dominarier arce. Prudentius: Ardentiq́ iubet veſtirier oſtro.* παραγωγή.

Illud obiter obſerues, infinitum paſſiuum in i extendi, ſed poëtæ carminis gratia er adijcientes eandem corripiunt.

Apocope, *eſt literæ aut ſyllabæ in calce dictionis abſciſio. Literæ, Virg. Troas reliquias Danaûm & immitis Achilli, pro Achillis, ad vitandum, vt credo, ſibilum: ſubeſt & alia ratio, qua de in Grammatica Græca. Idem Eglo. 1. Nec ſpes libertatis erat, nec cura peculi: poteſt tamen & Synæreſis eſſe. Syllabæ, Ouid. Adfuit & ſertis tempora vinctus Hymen, pro Hymeneus. Mancinellus: Aufert Apocope finem, quem dat Paragoge. Proparalepſis item.* ἀποκοπή. Aeneid. 1.

Syſtole, Συστολή, *eſt cùm longa ſyllaba contra artis rationem corripitur, metri neceſsitate cogente. Æneid. 1. Connubio iungam ſtabili, propriamq́ dicabo. Vbi nu contra eius naturam corripitur. Idem porrò Æneid. 3. legem ſecutus ſcripſit, Hectoris Andromache Pyrrhin' connubia ſeruas? Et alibi, Dedimus connubia noſtra.*

Diaſtole, Διαστολή, *eſt extẽſio ſyllabæ natura cõtractæ, Ectaſis etiã dicta. Virg. Ænei. 1. Exercet Diana choros, vbi Di contra legem producitur. Mancinel.*

Syſtola productam breuiare, Diaſtola fertur
Ducere correptam, ſic Ectaſis efficit ipſa.

Συναλοιφή. Synalœpha, *eſt cùm vocalis ante alteram nulla interueniente conſona in calce dictionis inter modulandum expungitur.* Ouid.
Ludunt formoſæ, caſta eſt quam nemo rogauit.
Vel eſt, quum duabus vocalibus concurrentib. prior quaſi deletur. Vt, Atq; ea diuerſa penitus dum parte geruntur. Vide Grammaticam.

Ecthliplis, ἔκθλιψις, *eſt conſonantis m, cum vocali priore in numerando ſuppreſsio. Virg. Æn. 3.*
Monſtrum horrendum, ingens, cui lumen ademptũ.
Idem, Æneid. 1. Multum ille & terris iactatus & alto. Mancinellus:
Ecthlipſis necat m, vocalem aufert Synalœpha.

Synæreſis, Συναίρεσις, *eſt quoties ex duabus ſyllabis inter modulandum compactis, fit vna. Hæc etiam Epiſynalœpha dicitur. Virg. Æn. 6. Fixerit æripedem ceruam, pro aëripedem.* Mancinellus:
Syllaba de binis facta exſtat Epiſynalœpha,
Hæc eadem fertur mihi nempe ſynæreſis eſſe. Virg. Geor. 4. Seu lento fuerint aluearia vimine texta.
Vide proſodiam Grammaticæ.

Diæreſis, Διαίρεσις, *eſt vbi ex diſſecta ſyllaba duæ fiunt. Ouid. Debuerant fuſos euoluiſſe ſuos.*
Cætera in Grammatica. Mancinellus:
Dicitur in binas ſeparare Diæreſis vnam.
Æn. 9. Diues equũm, diues pictai veſtis & auri.

Antitheſis (*aptius* ἀντίστοιχον *Antiſtœchon*) *eſt literæ commutatio, hoc eſt, cùm litera pro litera ponitur.*

nitur. Virg. Æne.1. Olli subridens hominum sator atque deorum, pro illi. Mancinellus:
Dicitur Antithesis, si litera ponitur vna
Ponere cùm debes aliam, sic dicimus olli.
Hæc Antistœchon poterit quoque dicier aptè.

Metathesis, μετάθεσις, *est cùm literæ in dictione transponuntur. Versus:*
Litera posita transferturq́ Metathesis esse. Æn.10.
Nam tibi Thymbre caput Euandrius abstulit ensis.
si à recto Thymber: sin à nominatiuo Thymbrus, Metathesis non est. Inspicito Grammaticã in redundantibus recto. Obseruatio.

Græci Poëtæ in his figuris, Latinis multò sunt audaciores, illarum enim vsus apud illos frequentissimus est, & præcipuè in lingua Ionica, qua Homerus scripsit. Sunt & variæ Synalœphes formæ, quæ Atticis & in soluta oratione comprimè familiares sunt: queis de omnibus præter cæteros, consulendi sunt Constantinus Lascaris Bizantinus, Theodorus Gaza lib. Grammaticæ introductionis.4. in fronte, Hadrianus Amerotius Sueßionensis in calce cõpendij Grammaticæ suæ, & Tripho Grãmaticus, quem quatenus ad hoc negotium attinet, D. Glarianus (Poëta haud incelebris, Græcæ & Latinæ linguæ apprimè doctus, veterum historiarum, vt ita dicam, helluo, καὶ μαθήσεον ἐμπαρότατος) Grammaticæ Vrbani Minoritæ per Typographum annecti curauit.

SCHEMATA GRAMMAtica Syntaxeos.

SCHEMATA Grammatica *syntactica sunt, quæ nouatæ ac figuratæ constructioni deseruiunt. Est autem figurata constructio, cui aliquid deest, vel redundat, vel loco suo abest, vel immutatur, non tamen sine summorum in Romana lingua virorum exemplo. Hinc facile colligitur huius Syntaxeos Schemata vel defectum indicare. vt Eclipsis, Aposiopésis, Zeugma, Syllepsis, Prolepsis, & Anapodoton. Vel redundantiam præ se ferre, vt Pleonasmus, & sub eo Parelcon, Perissologia, Macrologia & Epanalepsis. Vel ordinem interruptum ostendere, vt Hyperbaton: & quæ sub eo militant Anastrophe, Hysterologia, Tmesis, Synchisis, & Parenthesis. Vel denique immutationem quandam arguere. Vt Enallage Casus, quæ & Antiptosis, Generis, item Numerorum, Modorum ac temporum commutatio. Hæc omnia, quia in Grammatica nostra innouata Syntaxi, satis, vt arbitror, tractata sunt, hic breuibus absoluere placuit. Adijciuntur præter hæc & plura alia, quæ partim inter tropos, partim inter figuras connumerari queant. Sunt præterea inter hæc quæ ab oratoribus inter rhetorica schemata vsurpantur.*

Figurata cõstructio.

Eclipsis Ἔκλειψις, *id est dictionis siue oratiuncula ad legitimam constructionem necessariæ in sensu defectus. In hac dictio vel clausula aut cõsuetudine auctorum, id est, eruditorum consensu, subaudiri solet, aut ex cæteris verbis in orationis clausula expressis, certa est.* Mancinellus:

Dicitur vnius verbi defectus Eclipsis.

Vt,

vt, Ita ferunt, aiunt, dicunt, scilicet homines. Homo illiteratus quidē, quem tamē multis nō posponas, pro talis vel is, cui vel quem. Autore Laurentio. Memini videre, scilicet me. Sed de his hactenus, scilicet dictum est. Quid multa? & Ne multa, scilicet dicam. Tu soluendo non es, scilicet sufficiens. Qui oneri ferundo essent, scilicet potentes: vel simile aliquid, quod sensui quadret. Pridie Calendas, scilicet ante. Terent. Magis id adeò, mihi vt incommodet. pro ob, siue propter id. Virg. Proïce tela manu. pro e vel à manu. Horatius, Ad vnguem factus homo, scilicet vsque. Virgilius Æne. 9. Ferte citi pedem, date vela, impellite remos, scilicet, & ite. Plin. Hominē ne Romanum tam Græcè loqui, scilicet Verùm ne est? vel Verè ne est? aut simile quippiam. Hanc coniunctionum Eclipsin, Asyndeton siue Dialyton vocant.

Aposiopēlis ἀποσιώπησις, est quum ex affectu, aut alicuius interuentu, aut etiam transitus ad aliud gratia, orationis pars aliqua præciditur. Cicero Reticentiam & Præcisionem vocat. Celsus Obticētiam, nōnulli Interruptionem. Ex affectu quidem: vel iræ, Virg. Æne. 1. Quos ego, sed motos præstat componere fluctus, scilicet Vos tam audaces puniam. Vel pudoris. Idem Eglog. 3. Nouimus & qui te transuersa tuentibus hirquis. Vel timoris siue religionis. Cicero pro Milone: De nostro enim omnium, non audeo totum dicere. Vel cùm per seipsum quis tacet, ac ad aliud transit. Terent. Adel. Scen. 2. Act. 1. Ecce autem de integro, nisi quicquid est, volo scire, scilicet nisi quia, & est sensus, Nisi quia non temere credo,

do, & volo scire quicquid est. Virg. Æn. 2. Nec requieuit enim, donec Calchante ministro. Sed quid ego hæc autem? scilicet Vlysses destinat me aræ. Vel tacet, nec vltra loquitur. Terent. Adelph. eadem Scena eiusdem Actus: Iam si verbũ vllum posthac. Vel alterius interuentu personæ obmutescit. Idem Phor. Scena 8. Act. 5. Demiphonem, si est domi, visam, vt quod Demipho. Nos ad te ibamus Phormio.

Zeugma, Ζεῦγμα, est quando in similibus clausulis commune aliquid in vna positum, in alijs non mutatum desideratur. Mancinellus:

Quum plures sensus verbo concludimus vno,
Fit Zeugma, à nobis adiunctio dicitur esse.

Vt, Non locus virum, sed vir locum honestat. Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia. Aut ætate forma defloreſcit, aut morbo. Magni nominis erat, quanti quisquam. Tantum habet agri, quantum ciuis quisquam. Facit aptè, qualiter semper. Studet impensè, quantoperè nullus. Vel quod certò scis, vel nihil est loquendum. Porrò Zeugma tripliciter variatur. Primò ab eo quod detrahitur, & hoc fit tribus modis. Secundò à loco vnde trahitur, vnde triplicem nomenclaturam sumit. Nam aut Prozeugma dicitur, cùm videlicet cõmune illud in fronte clausularum ponitur. Aut Mesozeugma, vbi commune medium clausularum locum occupat. Aut Hypozeugma appellatur, quod commune illud postremæ clausulæ in calce annectitur. Tertiò variatur à particulis, quæ clausulas committunt, quæ tribus orationis partib. Nomine scilicet, Aduerbio, & Con-

Coniunctione continentur. Consule Grammaticam.

Syllepsis, Σύλληψις, est cùm in dissimilibus clausulis commune aliquid, quod in vna ponitur, mutatum, aliquatenus in alia desideratur. Mancinellus: Syllepsis siue & Conceptio tripliciter fit:
Et genere & numero & persona, indignius autem
Hic deducendum est ad dignius optime Lector.
Fit autem hæc per partes orationis ac earundē accidentia. Per partes quidem, modò cum earum significatio est varianda, modò aliter. Per accidentia verò, vbi quod subauditur, genere, persona, numero, casu, modo, & tempore, si adhibeatur, est mutandum. Exempla Syllepseos generum. Singulariter. Terent. And. Scena. 1. Act. 2. Vtinam aut hic surdus, aut hæc muta facta sit. Nulla virgo est dicenda, vel mente corrupta vel corpore. Pluraliter. Terent. And. Act. 6. Scena. 3. Domus, vxor, liberi inuenti inuito patre. Virg. Cæsosq; reportant, Almonem puerum, fœdatiq; ora Galesi. Ouid. Ilia cum Lauso de Numitore sati. Exempla Syllepsis personarum. Singulariter. Cice. Et penè ille timore, ego risu corrui. Idem, Ego illum de suo regno, ille me de nostra repub. percontatus est. Pluraliter. Terent. Adel. Hæc si neq; ego, neq; tu fecimus, non sinit egestas facere nos. Virg. Spolia ampla refertis, tuq; puerq; tuus. Cicero, Si tu & Tullia lux nostra valetis, ego & suauissimus Cicero valemus. Ego cū vxore parùm bellè viuimus. Tu cum Andromache tua strenuè certatis. Exempla Syllepsis numerorum. Singulariter. Virg. Æn. 1. Hic illius arma, hic currus fuit. Idem, Socijs & rege recepto. Pluraliter,

Ad fratrem in som. Sci.

Disci-

Disdipuli & præceptor cessant. Virg. Sunt nobis mitia poma, Castaneæ molles & pressi copia lactis. Exempla de Syllepsi modorum, Et studes & hortor ne desistas, scilicet studere. Nec tu faceres, nec ego te permitterem, scilicet facere. Teren. And. Act. 3. Scen. 2. Ita ne tandem idoneus tibi videor, quem tam aperte fallere incipias dolis? Saltẽ accuratè, vt metui videar, scilicet fallere inciperes. De Syllepsi Temporum. Cùm te antè virum ostendisti, tum hic vel maximè. scilicet ostendis. Longè nunc doctior est, quàm olim. scilicet fuit. De Syllepsi per partes. Iustinus libro. 11. Prouolutæ deinde genibus Alexandri non mortem, sed vt Darij corpus sepeliant, dilationem mortis deprecantur. Ibi deprecor in priore clausula pro precando auersor, in posteriore pro valde precor. Idem libro tertio in fronte: Ita egregius adolescens & cædem patris & necẽ fratris, & se ab insidijs Artabani vindicauit. Hic vindico priori loco pro vlciscor, pòst pro libero accipitur. Virg. Æn. 2. Sacra manu victosq; deos paruumq; nepotem Ipse trahit. Ibi & voce & significato diuersum est subaudiendum, scilicet deos & sacra gestabat, nepotem trahebat.

Prolepsis πρόληψις, *est cùm generale quoddam præcedit, quod inde in partes diducitur. Virg. Conuenimus ambo, Tu calamos inflare leues, ego dicere versus. Præsumptio Latine dicitur. Aquilæ volãt, hæc ab oriente, illa ab occidente. Milites Cæsariani cepére Turcas, alius integros, alius saucios. Virg.*

—Interea reges, ingente mole Latinus
Quadrijugo vehitur curru, bigis it Turnus in albis,

Hinc

Hinc pater Æneas Romanæ ſtirpis origo,
Et iuxta Aſcanius magnæ ſpes altera Romæ,
Procedunt caſtris. Prolepſios implicitæ, quam vocant, exempla. Salluſt. Cœpere ſe quiſque magis extollere. Terentius Adelph. Act. 4. Scen. 4. Aperite aliquis actutum oſtium. ſcilicet aliquis aperiat. Idem in eadem, Curemus æquam vterq; partem. ſcilicet tu alterum, ego verò alterum curabo.

Pleonaſmus πλεονασμός, *eſt cùm ſuperuacuis verbis orationis contextus vel affirmationis vel Epitaſeos gratia oneratur. Affirmando, Æne. 4. Vocemq; his auribus hauſi: per Epitaſin, id eſt, vehementiam ſiue exaggerationem. Terent. Sed vbi nam gentium eſt? Pleonaſmi exempla ſunt. Cicero. Accipies igitur hoc paruum munuſculum. Idem, Minutis interrogatiunculis, quaſi punctis, id quod propoſuit, effecit. Terent. Interea loci cognoui. Idem. Ego hominem callidiorem vidi neminem. Terent. Phor. Act. 2. Scen. 1. Seruum hominem cauſam orare leges nõ ſinunt. Poteſt & Seruum hoc loco adiectiuum eſſe. Terentius Phor. Act. 1. Scena. 2. Quid? ſenem quò ad expectatis veſtrum? Vbi Quid redundare videtur. Cicero. Quid? Orationis quot ſunt partes? Solet hoc fieri teſte Donato, pro more quotidiano, cùm tranſitus fit à mentione alterius rei in alterã. Item, Tu mihi ſemper dormis. ibi mihi* πλεονάζει. *Ille mihi aſſiduè ſedet. Salluſt. Sed vrbana plebs, ea verò præceps erat multis de cauſis. Ea redundat. Sallu. Tanta vis auaritiæ in animos eorum veluti tabes inuaſerat. hic in, abundat. Idem, Nam Brutus ab Roma aberat. ab redun-*

dat

Retrò abundat.

dat. *Virgilius, Et retrò ſublapſa referri. Terentius, Nónne oportuit præſciſſe me antè. Ibi antè* πλεονάζει. *Idem, Multa ſimul concurrunt, qui coniecturam nunc facio. Idem Phor. Act. 2. Scena. 3. Negat neq; eius patrem ſcire, quis fuerit. Ibi neq; redundat.*

Periſſologia, περισσολογία, *cùm clauſula orationi ſine pondere rerum adijcitur. Liuius lib. ab Vrb. cõd. 8. Legati nõ impetrata pace, retrò domum, vnde venerant, abierunt. Superflua locutio.*

Macrologia μακρολογία, *ſuperiori admodum confinis, eſt cùm orationi clauſula redũdans annectitur. vt, Viuat Carolus Auguſtus, & non moriatur, &c.*

Parelcon παρέλκον, *eſt quum dictio per ſyllabicum adiectũ explendi modo ornandi ve gratia in fine extenditur: vt ſunt hæ ferè Coniunctiones, ſiue potiùs ſyllabicæ adiectiones, Num, vt etiamnum. Numnã. Terẽt. An. Numnam perimus? & Dum. Idem in eadem, Soſia adesdum, paucis te volo. Et Ehodũ bone vir ad me. Virg. Nam neq; Parnaſi nobis iuga, nam neq; Pindi. Vbi nam* παρέλκει, *id eſt, abundat.*

Epanalepſis Ἐπανάληψις, *eſt quando poſt aliquam multa, vel claritatis vel alia quapiam cauſa orationi interpoſita, id quod in principio eſt collocatum, repetitur.* Ἐπανάληψις *Latine Reſumptio, ſuperiorum repetitio. Fit autẽ Epanalepſis, vel ijſdem verbis, vel diuerſis ab his quæ præpoſita ſunt, alias poteſtate paribus, aliàs magis generalibus. Cicero ad Brutum: Caue enim exiſtimes Brute (quanquam non eſt neceſſe ea me ad te, quæ tibi nota ſunt, ſcribere) caue putes probitate, cõſtantia, cura, ſtudio Reipub. quic-*

quam

quam illi esse simile. Idem lib. Tuscul. 1. Confirmato illo, de quo, si mortales animi sunt, dubitare nō possumus, quum tantus interitus in morte sit, vt ne minima quidē suspitio sensus relinquatur: hoc igitur probè stabilito & fixo, illud excutiendū est, vt sciatur, quid sit carere. Idem pro M. Marcello, Verum animum vincere, iracundiam cohibere, victoriam temperare, aduersarium nobilitate, ingenio, virtute præstantem, non modò extollere iacentem, sed etiam amplificare eius pristinam dignitatem: hæc qui faciat, non ego summis viris comparo, sed similimū deo iudico. In hoc exemplo Cicero figuram mutauit, vt appositiuus clauderet. Adhibentur aliquando notæ quædam, quales sunt, Igitur, Inquam, & similes.

Hyperbaton, ὑπέρβατον, *Transgressio, est cùm dictionum clausularum ve legitimus ordo immutatur. Nec aliud, teste Fabio, potest orationem facere numerosam, quàm opportuna ordinis mutatio. Mosellanus ita definit, Hyperbaton est transgressio quædam verborū, ordinem cōmunem perturbans. Mancinel. Vocum turbatus formabit Hyperbaton ordo. Cic. Animaduerti iudices, omnē accusatoris orationē in duas diuisam esse partes. Paululū da mihi operæ. Cic. Sed amor voluntatisq; cōiunctio plus habet suauitatis. Longū est Hyperbaton apud Virg. in Tityro. Et epistola ad Rom. pluribus scatet Hyperbatis.*

Anastrophe, ἀναστροφή, *est dictionum præposterus ordo, Latine inuersio siue reuersio dicitur. Mancin.*

Dictio si sequitur cùm sit præcedere digna,
Transtra per & remos, hic Anastropha dicitur esse.

Virg. Italiam contra. Et his accensa super. & Maria
Æn. 5. *omnia circum. Item: Spemq́ metumq́ inter dubij. Horat. Quem penes arbitrium est. Idem lib. 1. sat. 3. Nam vitijs nemo sine nascitur. Persius sat. 6. Messe tenus propria viue. Queis sine. Qui cum. &c. Cicero: Cuius cum patre magna mihi fuit amicitia. Idem: Cuius in labris veteres Comici lepôrem habitasse dixerunt. Cæsar: Diu cùm esset pugnatum. Terent. Mater quod suasit sua, adulescẽs mulier fecit. Plaut. Vix apud me sum, vigilans qui propè dormio.*

Hysterologia, ὑστερολογία, *est quum præpositio nõ casui cui seruit, sed verbo, quasi cum eo compositum iungitur, Græcis frequentissima. Virg. Tyriam qui adueneris vrbem. Idem: Atque rotis summas leuibus perlabitur vndas.*

Hysteron proteron, ὕστερον πρότερον, *Præposteratio, est cùm id quod secundo loco fit, priorem in orationis ordine possidet, vel cùm quid ordine conuerso narratur. Mancinellus:*

Hysteron & proteron nutrit peperit vocitatur.
Hæc fit cùm rectam seriem sententia mutat.

Differt ab Hysterologia, quòd in hac dictionum, in illa verò sensuum est Metathesis. Virg. Æn. 1. Et torrere parant flammis & frangere saxo. Idem: Postquam altos fluctus tetigit, & ad æquora venit. Liuius libro ab vrbe condita primo: Quod bonum, faustum, felixq́ue sit, Quirites, Regem create. Cicero lib. 1. epist. 1. Ego omni officio, ac potius pietate erga te, cæteris satis facio omnibus, mihi ipse nunquam satisfacio. Hæc loquendi figura Græcis est vsitatissima

sima. Virgil. Eglog. 9. Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos, Sic cythiſo paſtæ diſtentent vbera vaccæ, Incipe ſi quid habes. &c. Horatius lib. 1. Ode. 3. Sic te Diua potens Cypri, Sic fratres Helenæ lucida ſydera, Ventorumq; regat pater, obſtrictis alijs præter Iapiga, Nauis, quæ tibi creditum Debes Virgilium, finibus Atticis Reddas incolumem precor. In his duobus exemplis poſterioribus, comprecatio ſiue votum, precationem præcedit.

Tmeſis τμῆσις, Diacope διακοπή, *eſt vnius dictionis compoſitæ diuiſio, vna dictione pluribus ve interiectis, Latinè Sectio, ſiue interciſio. Mancinel.*

Dat Tmeſim partes in binas dictio ſecta.

Fab. Nam rogationibus plebis ve ſcitis ſancta ſunt iſta præcepta. Ieren. An. Sce. 5. act. 1. Quæ meo cunque animo libitum eſt facere. Idem Eunu. Thais maximo orabat opere, vt cras redires. Idem in eadem, Omnia prius experiri quàm armis ſapientem decet. Plaut. Sed ne ego ſtultus, qui rem curo publicam.

Parenthesis παρένθεσις, Dialyſis διάλυσις, *eſt ordinis diſſolutio per interpoſitã ſententiã: Vel eſt dum cõtinuationi ſermonis medius ſenſus aliquis interuenit. Latinè Interpoſitio, Intercluſio, ſiue diſſolutio.*

Mancin. Interpoſitio Romane Parentheſis extat. Virg. Æneas (neq; enim patriam conſiſtere mentem Paſſus amor) rapidum ad naues præmittit Achatẽ. Idem Æñ. 1. Iuppiter hoſpitibus (nam te dare iura loquũtur) Hunc lætũ Tyriiſq; diem Troiaq; profectis.

Synchyſis Σύγχυσις, *eſt quoties ordo omni ex parte cõfunditur. Latinè Confuſio. Donatus Hyper*

baton obſcurum, & ex omni parte confuſum interpretatur. Mancinellus:

Synchyſis eſt vocum aut ſenſus confuſio longa.

Æñ.1. Vina bonus quæ deinde cadis onerarat Aceſtes
Littore Trinacrio dederatq́, abeuntibus, Heros
Diuidit. Hunc habet ordinẽ, Heros Æneas diuidit deinde vina, quæ bonus Aceſtes Siciliæ rex onerarat cadis, & dederat abeuntibus Troianis littore Trinacrio, id eſt Siculo. Idem in eodem, Treis Notus abreptas in ſaxa latentia torquet, Saxa vocant Itali, mediis quæ in fluctibus aras. Ordinatur ſic, Notus torquet abreptas ſcilicet naues in ſaxa, quæ ſaxa latentia in mediis fluctibus Itali Aras vocant.

Hypallage, ὑπαλλαγὴ, eſt quoties oratio conuerſo rerum ordine profertur. Latine Submutatio ſiue Subalternatio. Virg. Æñ.6. Ibant obſcuri ſola ſub nocte, pro ſoli ſub obſcura nocte. Idem Æñ.2. Tergo ſceleratam intorſerit haſtam, pro ipſe ſceleratus. Idẽ, Dare claſſibus auſtros, pro dare claſſes auſtris. Item in.10. Stygij ad flumina fratris, pro Stygia ad flumina. Hange the nalle on the bridelle.

Antiptôſis, eſt cùm caſus pro caſu ponitur. Dicitur & Enallage, id eſt immutatio caſus, quam ſanè variationem multis modis apud illuſtres autores legimus. Virg. Proijce tela manu ſanguis meus. pro mi. Perſius Sat.1. Vos ô patritius ſanguis, pro patritie. Idem, Cenſorémve tuum vel quòd trabeate ſalutas. pro trabeatus metri cauſa. Hora. Macte virtute eſto. pro mactus, teſte Priſciano lib.17. in calce. Cic. Att. In oppido Antiochiæ. pro Antiochia. Virg.

Æn.1.

Æn.1. Et fontem ſuperare Timaui. pro Timauum. Idem: Et celſam Butroti aſcendimus vrbem. pro Butrotum celſam vrbem. Idem: Ceruix cui lactea crines Accepit, pro cuius. Terent. And. Mulier quædam commigrauit huic vicinię. pro ad ſiue in hanc viciniam. Iuuen. Sat.1. Porrectura viro miſcet ſitiente rubetam. Ablatiuus pro datiuo. Horat. lib.1. ſat.5. Occurrunt animæ, quales neque candidiores terra tulit. pro qualibus. Terent. Ea primùm ab ea animaduertenda iniuria eſt, pro iniuria eius.

De Enallage generum, numerorum, perſonarum, modorum, ac temporum, in Limacro & Grammatica, & infrà in Alleotheta, communis illis Schema. Nos reliqua id genus ſchemata proſequemur.

Hendiadis, *eſt cùm mobile in fixum vertitur. Virg. Chalybem frenoſq; momordit, pro chalibea frena. Idem Virg. Geor.3. Nec mihi diſpliceat maculis inſignis & albo. Idem Æn.1. Molemq; & montes inſuper altos, hoc eſt, molem altorũ montium. Idem Geor.2. Paterisq; libamus & auro, id eſt, aureis pateris. Idem, Per famam ac populum, id eſt, famoſum populum. Idem, In partem & prædam, id eſt, partem prædæ. Hendiadis compoſita dictio eſt ab ἓν vnum, διὰ per, & δὶς duo, quum videlicet vnum per duo explicatur. Vnde & in hunc modum fortaſſe rectius defineretur: Hendiadis eſt, cùm res vna cõiunctione interueniente in duo carminis gratia diducitur, ſiue alterum è vocibus rem illam ſignificantibus, adiectiuum, ſiue vtrunque ſubſtantiuum fuerit.*

Tapinôſis, ταπείνωσις, *eſt cùm rei dignitas verbi*

humilitate deprimitur. *Mancinellus:*
Eſto Tapinôſis fertur ſi de mare gurges.
Virg. Æn. 1. Apparent rari nantes in gurgite vaſto.
gurgite pro mari. Idem, Multa malus ſimulans. pro
ſceleratus ſiue ſceleſtus. Idem, Dulichias vexiſſe ra-
tes & gurgite in alto. Horat. Pelide ſtomachum. pro
iracundia. M. Cato, Locum æditum aſperumq; ver-
rucam appellat. Teſte Gellio lib. 3. cap. 7.

Diomed. Cacemphaton Κακέμφατον, *eſt illepida ac incon-*
κακόφατον. *cinna vocum compoſitio. Schema vitioſum, nec imi*
tandum, niſi metri neceſſitas cogat. Fieri conſueuit,
quando Præpoſitionem cum, litera n ſuccedit. Virg.
Æneid. 1. Corpora fundat humi, & numerum cum
nauibus æquat. Vel quando ſequens dictio ſyllabas
præcedentis ſimiles habet. Cice. O fortunatam na-
tam me conſule Romam. Virgi. Æn. 3. Treis adeò
incertos cæca caligine ſoles Erramus pelago. Huc
referri queant compoſitionis vitia, quæ Martianus
Capella, libro de ſeptem artibus liberalibus 5. cap. de
elocutione conſcripſit: Paræmion παρόιμιον vocant,
id eſt, aſſimile: & fit cùm multæ voces ab eadem li-
tera incipientes, ex ordine collocantur: vt, Machina
multa minax minatur maxima muris. Caſus Caſſan-
Ennius. *dra canebat. Mammam ipſam amo, quaſi meam ani-*
mam. Sol & luna luce lucent Iunio. Iuno Iouis iure
iraſcitur. Soſia in ſolario ſoleas ſarciebat ſuas. O Ti-
Cacoſyn- *te tute Tati tibi tanta Tyranne tuliſti, &c. Hæc vi-*
theton. *tioſa dictionum compoſitio Cacoſyntheton κακοσύν-*
θετον etiam appellatur. *Mancinellus:*
Compoſitura mala eſt vocum Cacoſyntheton illa.

Virg.

Virgi. Ænei. 9. Verſaq́ iuuencum terga fatigamus haſta. Vbi Ser. κακοσύνθετον *&* ὁμοιοτέλευτον *eſſe ait.*

Aſyndeton, ſiue Dialyton ἀσύνδετον, καὶ διάλυτον, *Eclipſeos forma, eſt cũ duæ pluréſue tũ dictiones tũ orationũ clauſulæ, cõiunctionum nexibus carent, quorũ loco commata interſeruntur. Mancinellus: Quum ſine iunctura voces variæ locitantur, Dialyton certe vel Aſyndeton efficiemus. Aſyndeton Latine Inconiunctum, Dialyton diſſolutum. Vt veni, vidi, vici: quibus verbis Cæſar debellato Pharnace rege Pontico ad ſenatũ ſcribẽs victoriæ celeritatem ſignificauit: &, vt Suetonius in uita Julij ſcribit, Pontico triũpho inter cætera pompæ fercula horũ verborũ prætulit titulũ, ſignificantem belli celeriter confecti notam. Æn. 9. Ferte citi ferrũ, date tela, ſcandite muros. Tullius in Catilinam: Abijt, exceſſit, euaſit, erupit. Æn. 4. Ferte citi flãmas, date tela, impellite remos. Hac figura præcipuè vtimur, vbi celeritatẽ rei gerẽdæ ſignificabimus. Oratoribus Articulus appellatur, quo de ſuo loco, & Membrum.*

Polyſyndeton πολυσύνδετον, *id eſt, variè ac multipliciter coniunctum, eſt quum oratio multis coniunctionibus vel eiſdẽ vel diuerſis abundat. Vel eſt multis nexa cõiunctionibus oratio. Virg. Geor. 3. Tectumq́ laremq́ Armaq́ Amiclæũq́ canem Creſſamq́ pharetrã. Idẽ Æn. 2. Demiſſi lapſi per funem Athamasq́ Thoasq́, Pelidesq́ Neoptolemꝰ, primusq́ Machaon. Idem, Multa quoq́ & bello. Figura eſt poëticæ magis quàm oratoriæ familiaris. Mancinellus. Diuerſas voces coniunctio plurima ſi fert,*

Nempe figura datur Polyſyndeton eſſe Pelaſgûm.
Detur in exemplum Materq́ patersq́ neposq́.

Scheſis onomâton, σχέσις τῶν ὀνομάτων, *id eſt, nominum habitudo, eſt cùm ſingulis nominibus ſingula Epitheta coniuncta ſunt. Virg. Marſa manus, Peligna cohors, feſtina virûm vis. Mancinellus:*

Nominibus cunctis ſi fingis Epitheton vnquam,
Tum Scheſis onomaton dixerunt eſſe figuram.

Aliter Scheſis onomaton eſt, cùm in cõtextu ſententiarũ plures antonomaſiæ ponuntur. vt Armipotens Tritonia virgo. figura nõ infrequẽs apud Gr. Poëtas.

Hirmos, εἱρμός, *eſt cùm vniformis continuatur orationis ſeries, vnius caſus tenorem ad clauſulam vſq; cuſtodiens. Vir. Æñ. 6. Principiò cœlum ac terras camposq́ liquentes, Lucentemq́ globum, Titaniaq́ aſtra, Spiritus intus alit. Idem Æn. 1.*

Eſt in ſeceſſu longo locus, inſula portum
Efficit obiectu laterum, quibus omnis ab alto
Frangitur, inq́ ſinus ſcindit ſeſe vnda reductos,
Hinc atque hinc vaſtæ rupes, geminiq́ minantur
In cœlum ſcopuli, quorum ſub vertice latè
Æquora tuta ſilent, tum ſyluis ſcena coruſcis
Deſuper, horrentiq́ atrum nemus imminet vmbra,
Fronte ſub aduerſa ſcopulis pendentibus antrum,
Intus aquæ dulces, viuoque ſedilia ſaxo
Nympharum domus: hic feſſas non vincula naues
Vlla tenent. &c. Et in proſa natalis Domini cantanda legitur, Natus ante ſæcula Dei filius, inuiſibilis, interminus: per quem ſit machina cœli ac terræ & in his degentium: per quem dies & horæ labant, & ſe

ite-

iterũ reciprocant: quem Angeli in arce poli voce consona semper canunt: hic corpus assumpserat fragile, sine labe originalis criminis, de carne Mariæ virginis. &c. Est Hyberbati species. Porrò εἰρμὸς Latinè series dicitur, ἀπὸ τοῦ εἴρω, quod cũ denso spiritu necto significat, cum tenui verò εἴρω, dico. Mancinellus: Longa quidẽ series constructus Hirmos habetur. Idẽ hirmos scribit, quasi syrmos tract⁹, ἀπὸ τοῦ σύρω, traho.

Epithetõ, ἐπίθετον, Appositũ, Attributũ, est dictio proprio nomini aut ornandi, aut vituperandi, aut indicandi, aut denique Emphaseos gratia apposita. vt Dia Camilla. Sceleruq; inuentor Vlysses. Laryssæus Achilles. Turpis egestas. Effrenata libido. Mancin. Appositum proprio mihi fertur Epitheton esse. vt Alma Ceres, venusta Venus, cælumq; profundum. Eo Poëtæ & frequentius & liberius vtuntur, apud Oratorem, nisi tùm aliquid efficitur, redundat. Tum autem efficitur, si sine illo quod dicitur minus est, qualia sunt: O scelus abominandum! O deformem libidinem. Sumuntur autem Epitheta tribus modis, ab animo, vt Carolus magnanimus Imperator. Contemptor Diuûm Turca: tum à corpore, vt Pulcher Iulus: postremò extrinsecus, & id quidem trifariam: aut enim à loco, vt Vlysses Ithacus: aut ab actu, siue officio, vt Æneia nutrix Caieta: aut ab euentu, vt Insula diues opum Tenedos. Æn. 2. Differt ab Antonomasia, quòd hæc nominis vicem sustinet, illud proprio nomine haud vacat vnquam.

Epitheta tribus modis sumuntur. Aen. 7. in fronte.

Periphrasis, περίφρασις, (loquendi Circuitus, Circuitio, Circumlocutio) est quum pluribus ver-

Schema amplificationis.

C v bis,

Periphrasis fit tribus rationibus.

bis, id quod vno aut certè paucioribus dici potest, explicatur. Mancinellus: Circuitus Romanè Periphrasis esto loquendi.

Fit autem, vel necessitatis causa, cum videlicet aut turpia, sordida, dictuq; deformia operimus. Vt ad requisita naturæ dixit Sallust. Voluptatũ seminarium. & libidinis officina apud D. Cyprianum de ratione Circuncisionis. Aut cùm rei nomen non est inditum, siue ignoratur. Matthæi. 18. μύλος ὀνικός, mola asinaria, pro saxo molari quod in molis substernitur. Item vicini nostri puella haud inuenusta nupturit, cùm nomen eius tibi non sit cognitum. Vel vsurpatur decoris siue ornatus gratia, qui est apud poëtas frequentissimus, apud quos anni, mensis, diei, noctis, Veris, Æstatis, Autumni, Hyemis, meridiei, matutini ac vespertini temporis, aliarumq; rerum complurium periphrases inueniuntur innumeri. Apud Oratores etiã schema non rarum, semper tamen astrictius. In summa, quicquid significari breuius potest, & cum ornatu latius ostenditur, Periphrasis est: modus tamen in hac, vti & in cæteris, adhibeatur.

Differt ab Antonomasia, quod in hac simplex vox simplici commutatur: in illa verò vox vna pluribus circumscribitur. Hæc quatuor præcipuè modis constat. Primo, cùm patria, secta, aut facinus proprij nominis loco ponitur: vt Mantuanus siue Andinus vates pro Virgilio, Venusinus poeta pro Horatio, Sulmonẽsis vates pro Ouidio, Peripateticæ scholæ princeps pro Aristotele, Stoicæ familiæ pater pro Zenone, Voluptatis assertor pro Epicuro, Euangelicæ legis lator pro

Periphrasis quatuor modis constat.

I

pro Christo, Cælestis orator pro Paulo, Euersor Carthaginis ac Numãtiæ pro Scipione, Augiæ stabuli re purgator siue mõstrorũ domitor pro Hercule, Troiani belli scriptor pro Homero. Secundo fit Etymologia, 2 quũ videlicet nominis rationẽ explicamus. Vt Alienæ hæreditatis captator pro Hæredipeta, Homo cibo vẽtriq; dedit9 pro parasito, Vir sapiẽtiæ studiosus pro philosopho, Literarũ doctor pro Grãmatico, Pluriũ locorum possessor pro locuplete, Veri Dei cultor pro Christiano. Tertio cõstabit Notatione, cùm notis ac 3 signis quibusdã accidentium rem quampiam depingimus. Vt bilis efferuescit, pallet vultus, ardent oculi, tremor membra occupat pro irato. Caput vno scalpit digito, pro molli ac parũ viro. Cubito se emungit, pro salsamẽtario. Quarto fieri solita est finitione. Vt, Be 4 nedicendi ars, pro Rhetorica. Ciuitatis ærarij compilator, pro peculatore. Legum ac ciuium libertatis oppressor, pro Tyranno, &c.

Liptote, est quũ minus dicitur & plus intelligitur. λιτότης.
Virg. Quid prodest quòd me ipse animo non spernis
Amynta, id est libentissimè amas. Mancinellus:
Si dicas minus & plus signes, Liptote habetur: id est, lubẽs accipio.
Munera nec sperno dulcis amice tua.
Virg. Geor. 1. Nec vlla interea est inaratæ gratia terræ. Idẽ Geo. 3. Nec mihi displiceat maculis insignis & albo. i. valde placeat. Fit plerunq; cũ nos nostraq; arrogantiæ vitãdæ ac modestiæ gratia attenuamus. vt, Nõ sumus adeò imperiti rerũ, vt quid in hac causa faciendũ sit nec ne, ignoremus, &c. Fit cõmuniter cũ duæ negationes sententiã faciũt affirmatiuam. id est, mulcta gratia.

Epi-

Epimone ἐπιμονή, *est cũ versus idem, ac sentẽtia, sæpius carmini aut orationi interseritur. Manci. Sæpe relata quidem sententia Epimone habetur. Intercalares versus illud manifestant: Incipe Menalios mecum mea tibia versus. Virg. Non infrequens schema in Psalmis Dauidicis, ardentem cordis affectum præ se ferens.*

Aliter posita. Permutatio. Variatio.

Alleotheta *siue* Allœôsis ἀλλοίωσις, *est cùm numerus numero, tempus tempore, genus genere, persona item persona, modus deniq; modo commutatur. Versus: Commutat numerum, tempus, genus, Alleotheta, Personam atq; modum & quæ Allœosis habetur. Aliter, Est numeri, temporis, generis, personæ ac modi permutatio. Numeri. Terent. Eunu. Adeón homines immutarier ex amore, vt non cognoscas eundem esse. pro eosdem. Sallust. Interea seruitia repudiabat, cuius rei initio ad eum magnæ copiæ concurrebant. pro quorum. Plin. In Africa maior pars ferarum æstate non bibunt inopia imbrium. Terent. Eunuch. Eunuchũ dixti velle te, quia solæ his vtuntur reginæ. Huc pertinet, quum nomini collectiuo singulari, verbũ respondet plurale. Virg. Pars in frusta secant, verubusq; trementia figunt. Idem Æñ. 7. Pars leueis clypeos & spicula lucida tergunt Aruina pingui, subiguntq; in cote secures. Idem, Pars stringunt gladios, &c. Est quãdo ad distributiuũ singulare plurale sequitur. Ouid. Vtraque formosæ me iudice sunt venerandæ. Et planxerũt eum omnis Israël planctu magno. Ibi tamen omnis collectiuũ verius diceretur. Temporis variatio. Terent. And. Accedo ad pedisse-*

Enallage numeri. Sce. 1. ac. 2

Sce. 2. ac. 1

Aeñ. 1. turba ruunt.

1. Mach. 13

Enallage temporis. Act. 1. sce. 1

quas,

quas, quæ sit rogo, sororem esse aiunt Chrysidis. pro accessi, rogaui, dixerunt. Virg. Æñ. 3. Et omnis humo fumat Neptunia Troia. pro fumauit. Idem Æñ. 4. Vulnus alit venis & cæco carpitur igni. pro alebat & carpebatur. Idem Æñ. 1. Ni faciat, maria ac terras cœlumq; profundum Quippe ferant rapidi secũ, verrantq; per auras. pro facerẽt, ferrent, verrerẽt, præsens pro imperfecto. Terent. And. Scen. 1. Act. 2. Tu si hic sis, aliter sentias. pro esses & sentires. Terent. Adel. Act. 1. Sce. 2. Nam si esset vnde id fieret, faceremus. pro fuisset & fecissemus. Liuius, Me quoq; iuuat vel ut in parte fuerim. pro fuissem. Virg. Progeniem sed enim Troiano à sanguine duci Audierat. pro ducendam esse. Hannibal apud Liuium, Si tales animos in prælio habebitis, quales hic ostenditis, Vicimus. pro vincemus: ibi præteritũ plus ponderis habet q̃ futurum. Cæsar, Nonnulli etiã nunciabãt, cùm castra moueri, aut signa ferri iußissent, non fore dicto audientes milites. pro iuberet. Generis immutatio, quum neutrũ pro masculino & fœmimino ponitur. Terent. Eunuch. Ego quoq; vnà pereo, quod mihi charius est. i. qui mihi charior sum. Virg. de capris Georg. 3. Hæc quoq; non cura nobis leuiore tuenda. Idem Bucol.

Dulce satis humor, depulsis arbutus hœdis,
Lenta salix fœto pecori, mihi solus Amynthas.

Enallage generis. Sce. 1. act. 5

Hanc generis Enallagen & in verbis vsurpant autores. Virg. Sistunt amnes, terræq; dehiscunt. pro fistuntur siue stant. Varro ex Gellio: In priori verbo graues prosodiæ, quæ fuére manent, reliquæ mutant. Cornel. Celsus de tempest. Pessimæ quæ variant maximè

riant maximè. Vir. Æn. 2. Et iam nox humida cœlo Præcipitat. Idē. Æn. 3. Ingeminant abruptis nubibus ignes. Idem, Ingeminant austri & dēsissimus imber. Ter. Atq; illa si lauerit, nuncia mihi. Idē, Quæ res tibi vortat male. pro mutantur, variantur: præcipitatur, ingeminatur. Nisi Eclipsim potius pronommis se dicas, quā interpretationē secutus est Seru. 2. Cōmen. inquiens, Accingunt operi, pro accingūt se operi. Personæ variatio non admodū vsitata est, vt Danai, qui parent Atridis, contra Priamū arma sumite. Terent. Phor. Si quis me quærit rufus, præsto est, desine. pro præsto sum, nā de se loquitur. Modorū varietas. Vir. Et si nō aliū latè iactaret odorē, Laurus erat, pro esset. Idē, Impulerat ferro Argolicas. pro impulisset. Cic. Dices, quid? quasi isthuc erat magnū. pro esset. Cic. Sed valebis, meaq; negotia videbis, meq; diis adiuuantib. ante brumam expectabis. futurum indicandi pro imperatiuo. Virg. Eglog. 7. contra imperandi modū pro futuro indicādi posuit: Si fœtura gregem suppleuerit aureus esto. pro eris. Idem Æn. 3. imperatiuū pro optatiuo posuit: Viuite felices, quibus est fortuna peracta Iam sua, pro viuāt. Ter. And. Facile omnes perferre ac pati, cum quibus erat. pro ferebat ac patiebatur. Idē Eunu. Omnes inuidere mihi & mordere clāculum, ego autem floccipendere. more historico infinitus pro imperfecto indicandi.

And. Sce. 1. act. 2.

Enallage personæ.

Sce. 1. act. 2

Enallage modi. Georg. 2

Emphasis ἔμφασις, est cùm altior subest intellectus, ac maior significantia, quàm verba per seipsa declarant. Hæc plurimum adfert iucunditatis orationi, nonnunquam & dignitatis acrimoniæq; non parum

Significatio latens.

parum. Hac Ecclesiastæ interdū vti licebit, vel cùm tutum non est rem apertè proloqui, vel cum id prohibet pudor. Mancinellus:

Altior est sensus quoties quàm quem tibi verba
Declarant, vel quàm dicis plus significatur,

Aut etiā quod nō dicis, scito Emphasin esse. Huius tres sunt formæ. Prima, cùm plus significatur quàm dicitur. Vt apud Homerum Demodotus canebat Graios Vlyssem in equo Troiano circumsedisse. quo verbo equi lignei latitudinem ostendit. Locus est ἑῆσιν θ. τοὶ δ' ἄλλοι ἀγάκλυτον ἀμφ' ὀδυσῆα. ἕατ' τρώων ἀγορῇ κεκαλυμμένοι ἵππῳ. id est, Cæteri iam præclarū circum Vlyssem sedebant in Troianorum absconditi equo. ἕατο, id est, sedebant, non ascendebant, vt Fab. legit lib. 8. cap. 3. Id quod & Gulielmus Philander annotauit. Virg. Æn. 2. Therſandrus, Schenelusque duces & dirus Vlysses Demissum lapsi per funē, etc. quo altitudo equi demonstrata est. Secunda Emphaseos forma, est cùm quippiā significatur quod non dicitur: idq; bifariam, aut voce omnino suppressa, id quod pro Ligario Cicero fecit. Quod si, inquit, in tāta tua fortuna lenitas tanta non esset, quam tu per te, inquam, obtines, intelligo quid loquar. Hic intelligitur etiam quod nō dicitur. Tacuit enim illud, quod nihilominus intelligimus, nō deesse homines, qui ad crudelitatem eum impellerēt. Aut voce omnino abscissa, idq; per Aposiopesin, qua de suprà. Tertia denique emphaseos forma, est in verbis vulgo protritis ac plerisq; pronominibus. Vt, virum te præstes oportet. Hic est ille propheta, qui in mundū venturus est

Emphaseos tres formę.

1

Inclusi.

2

Lenitas, id est, clementia & facilitas ad ignoscendum.

3

Ille

Ille ego qui quondã. &c. Vbi eſt ſcelus illud, qui me hodie perdidit. &c. Eſt porrò Emphaſis deniq;, cùm ex aliquo dicto latens aliquid eruitur. Vt cùm Dido Virgiliana inter cætera hæc ſecum corde volutans: Non licuit thalami expertẽ ſine crimine vitã Degere more feræ? de matrimonio conqueri videatur, tamẽ huc eius erupit affectus, vt ſine thalamis vitã hominum nõ putet, ſed ferarum. Simile eſt illud Myrrhæ Ouidianæ, quæ nutrici amorem patris ſic confitetur: O, dixit, felicem coniuge matrem. Metam. 10. Fab. 9.

Paradiaſtole, παραδιασολή, *eſt cùm ciuili interpretatione noſtris aut aliorum vitijs aſſentando blandimur, vt præpoſteri noſtra tempeſtate Sileni ſolent, q ſeſe haud ſecus ac muli mutuum ſcabunt, vt eſt in prouerbio. Vt cùm pro aſtuto, ſapientẽ appelles: pro confidente, fortem: pro illiberali, diligentẽ: cùm item prodigum dicimus liberalem, temerarium fortẽ, auarum frugalem, faſtuoſum magnanimum, adulatorẽ comem, aſſertorem amicum. Breuiter, cùm vitia ſub virtutis ſpecie ſeſe oſtentant. Nam & ipſe Satanas transfiguratur in Angelum lucis. 2. Cor. 11. Mancin. Pro aſtuto ſapiens fit Paradiaſtola dictus.*

DE SCHEMATIB. RHETORICIS.

HActenus dictionũ ſimul ac orationum Tropos, Schemata item Grammatica tum Orthographiæ tum Syntaxeos Laconica breuitate, quoad fieri potuit, perſtrinximus: reliquũ eſt, vt & de Rhetorũ Schematis ſiue figuris dicamus, quæ, vt in frõte etiam admonui, in hoc reperta ſunt,

vt

vt quotidiani ac protriti sermonis fastidium leuent, vt orationem aut iucundiorem, aut grauiorem, aut elegantiorẽ efficiant, vt vim rebus adijciant, & gratiam præstent, & nos deniq; à vulgari tum scribendi tum dicendi genere muniãt. Atq; miram Rhetorum in his colligendis industriam est cernere, vt Philippus testatur, qui tam varias humanæ locutionis formulas, adeoq; & pronunciationis (vt in Ironia, Epiphonemate, Interrogatione, &c.) ac ipsius oris nostri, oculorum & vultus discrimina haud oscitanter obseruarunt, ac ita tandem in artem redegerunt, non aliter, ac qui auscultatione sonorum, Musicam certis primũ legibus astrinxerunt. Porrò quæ Græci σχήματα, Latini figuras appellant. Figura autem apud hos duobus modis dicitur, autore Fabio: Vno quidem latius, pro qualicunq; sententiæ forma: & hoc modo omnis sermo figuram habet, nihilq; non figuratum est: Altero verò modo astrictius, pro eo quod sit à simpliei ac in prompto posito tum scribẽdi tum dicendi modo vel poëticè vel oratoriè commutatum. Hinc dicimus aliam esse orationem ἀσχηματίσον, hoc est, quæ figuris careat: aliam ἐυσχηματισμένην, id est figuris ornatam. Iam viri, qui in arte dicendi primas tenent, Schemata illa Rhetorica in duas parteis diuidũt. Alteram quidem Verborum vel Dictionis, vel Orationis, Græce λέξεως: Alteram verò Sententiarum, Græce διανοίας nominantes. Chirius Fortunatianus consultus, libro Rhet. 3. tria figurarum genera facit, λέξεως, λόγου καὶ διανοίας. At quia Melanchthonis viri disertissimi partitio parum aut ferè nihil Lib. 9. ca. 1.

ab illis dissidet, eius diuisionem, & quidem docendi gratia imitari placuit. Is hæc Rhetorũ Schemata in treis ordines digerit. In quorũ primo ea colligit, quibus cũ dictionibus, in oratione tamen positis, negotiũ est: secundo ea copulat quæ sententijs exornãdis magis quàm dictionibus quadrãt. In tertio ea συνδρομὰς, quæ nõ modò figurandæ, sed etiã tũ verbis tum sentẽtijs amplificandæ orationis gratia adhibẽtur. Illud obiter obseruãdũ, schemata, figuras, exornationes, orationis lumina, colores, eiusdẽ rei plura esse nomina.

PRIMI ORDINIS SCHEMATA.

REPETITIO *est, cùm continenter ab vno eodemq; verbo pluriũ membrorum principia sumuntur. Vel est, cùm eadem vox in plurium clausularum initio iteratur. Hæc pulchritudinis ac venustatis habet multum, tum grauitatis & acrimoniæ plurimum. Vnde nullam orationis exornationem inuenies, qua crebrius liceat vti, aut quæ tam varijs dicendi generibus congruat, autore Trapezuntio: vt, Scipio Numantiã sustulit, Scipio Carthaginem deleuit, Scipio pacem peperit, Scipio ciuitatem seruauit. Item. Nihil ne te nocturnum præsidium palatij, nihil te vrbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi locus, nihil horum ora vultusq; mouerunt? Item, Tu in forum prodire, tu lucem conspicere, tu in horum conspectũ venire conaris? Item, Quum nudus sisteris ante tribunal supremi iudicis, vbi tunc diuitiæ tuæ, vbi delitiæ, vbi superbũ famuliti-*

Lib. 5. de pulchritudine. Cic. orat. in Cat. 1.

litium, vbi ſtipatores armati, vbi ſplendida ædificia, vbi latifundia? Hæc figura Dauidi regio prophetæ ac Pſalteri admodũ frequens eſt: vt illud, Dominus illuminatio mea, & ſalus mea, quẽ timebo? Dominꝰ protector vitæ meæ, à quo trepidabo? Itẽ, Vox domini in virtute, vox domini in magnificentia, vox domini confringentis Cedros, &c. Poetæ vſurpãt, cùm vnã ac eandẽ vocem per plurimorum verſuum principia repetunt. Virg. Æn. 1. Venus ad Cupidinem:

Pſal. 29.

Pſ. 18.

Nate meæ vires, mea magna potentia ſolus,
Nate patris ſummi, qui tela Typhoëa temnis.

Horatius libro ſecundo Ode. 16.

Otium Diuos rogat in patenti,
Otium bello furioſa Thrace,
Otium Medi pharetra decori.

Apud Græcos variam ſumit nomenclaturam, appellatur ἀναφορά, id eſt relatio, Ἐπιβολή, id eſt adiectio è Rutilio παρίσωσις, id eſt adæquatio, vniformis, ab Aquila Ἐπαναφορά, id eſt repetitio, relatio.

Epanalepſis, Ἐπανάληψις, eſt cùm eadem dictio & initium & finem occupat. Virg. Æn. primo.

Multa ſuper Priamo rogitans, ſuper Hectore multa.

Item, Ante etiam ſceptrum Dictæi regis, & ante.

Item, Pater inquam, me lumine orbauit pater. Item, Cognitum eſt rempub. venalem habuiſſe, cognitũ eſt. Latinè Replicatio, ſiue Reiteratio. Mancinellus: Incipit & finit verbo Epanalepſis eodem.

Cõduplicatio à Cice. vocat. Vehementẽ auditorẽ cõmouet eiuſdẽ redintegratio verbi.

Pauper amet caute, timeat maledicere pauper.

Sulpit. victor hanc Ἐπαναλίπλωσιν vocat. Iuue.

Creſcit amor nummi quantum ipſa pecunia creſcit.

Epizeuxis, Ἐπιζεῦξις, *Subiunctio, eſt eiuſdem dictionis citra morem cum impetu pronunciationis ac maioris vehemẽtiæ gratia, geminatio: fit vel ampli*
Pro Milone. *ficãdi gratia. Vt Cic. orat. in Cat. 1. Hic tamen viuit: viuit? imò etiam in ſenatum venit. Idẽ, Occidi, occidi nõ Sp. Melium. Viuis, & viuis non ad deponendam, ſed ad confirmandam audaciam. Cic. in Orati. in Catili. 1. Vel commiſerationis cauſa. Vir. Eglo. 2. Ah Corydon Corydon, quæ te dementia cepit? Idem Æn. 9. Me, me, adſum qui feci, in me conuertite ferrum, O Rutuli. Mancinellus: Eſt & Epizeuxis ſimilis geminatio verbi Significantis idem, meme petit Hectore dignã. Hor. libro 2. Ode. 14. Eheu fugaces Poſthume Poſthume labuntur anni. Item. Sic ſic iuuat ire per vmbras. Hoc ſchema nonnunquam per Ironiam ad eleuandũ effertur. vt, O bone, bone vir, quàm probè te geris.* **O thow good felowe/ howe oneſtly dowſt thow behaue thy ſellfe.**

Anadiploſis, ἀναδίπλωσις *Reduplicatio, eſt cùm vltima prioris commatis dictio in ſequẽtis initio iteratur: vel cùm antecedentis membri exitum, conſequẽtis initium facimus. Maro Æñ. 10. Sequitur pulcherrimus Aſtur, Aſtur equo fidens. Idem.*
Eglog. 9. *Sit Tityrus Orpheus, Orpheus in ſyluis. Idem.*
Eglog. 10. *Vos hæc facietis maxima Gallo, Gallo, cuius amor, &c. Item: Magna Reipub. ſpes ſita eſt in iuuentute: Iuuẽtute inquam illa, quæ à cunabulis ipſis honeſtis*
παλιλογία. *tũ moribus tũ literis inſtituitur. Hæc etiã* παλιλογία *nominatur, Pſalmo. 121. Stantes erant pedes noſtri*

in

in atrijs tuis Ierusalem, Ieruſalē quæ ædificatur, &c.

Conuersio ἀντιστροφή, est quando continenter ad vnum atq; idem verbum plura membra exeunt. Vt Pœnos pop. Romanus iustitia vicit, armis vicit, liberalitate vicit? Frumenti multum è Gallia, peditatus ampliſsimæ copiæ è Gallia, equites numero plurimi è Gallia. Cicero, De nobis, quos in repub. ſaluos esſe voluiſti, quoties cogitabis, toties de tuis maximis beneficijs, toties de incredibili liberalitate, toties de ſingulari ſapientia cogitabis. Hic per Zeugma verbum in duobus commatis ſupprimitur. Solus Chriſtus eſt, qui condidit hominē, redemit hominem, patri reconciliauit hominem, hominis cauſa induit hominē, variis ſpiritus ſui dotibus inſtruxit hominem, breuiter ſolus beat hoïem. Hanc Rutilus ἐπιφορὰν nominauit. Pro M. Marcello.

Complexio, Συμπλοκή, est cùm orationis alicuius membra idem principium eundemq; finem ſortiuntur. Cic. Quis eos poſtulauit? Appius. Quis perduxit? Appius. Idem, Qui ſunt, qui fœdera ſæpe ruperunt? Carthaginenſes. Qui ſunt, qui bellum crudeliſsimè geſſerunt? Carthagimenſes. Qui ſunt, qui Italiam deformauerunt? Carthagimenſes. Qui ſunt, qui ſibi ignoſci poſtulant? Carthagimenſes. Item, Quis nobis Chriſtianis ob Principum noſtrorum oſcitantiam ac mutuam inter ſe digladiationem ad dilatanda ditionis quiſq; ſuæ pomeria, denique ob nephandiſsima ſcelera noſtra, duo Orientis imperia Trapezuntium & Conſtantinopolitanum per vim abſtulit? Turca. Quis ſuperioribus annis Pannoniam inferiorem miſerè interfecto rege Ludouico, igni ac Pro Milone. Ad Herennium.

eade pluſquam Tyrannicè profligauit? Turca. Quis Viennam vrbem ſuperioris Pannoniæ celeberrimam omnibus belli machinis ac ſtratagematis acerrimè oppugnauit, nec, volente ita Deo, expugnauit? Turca. Item: Quid eras priuſquã te conderet Deus? Nihil. Quid eras priuſquam te redimeret Chriſtus? Minus quàm nihil. Quid nunc futurus eſſes, ſi tibi ſubducat gratiam ſuam? Nihil. Quid eſt autem ad veram felicitatem conducibile, quod tibi non largiter ſubminiſtrarit? nihil. Quid habes, aut potes ex teipſo? nihil. Quid igitur eſt quod aliunde ſperes boni? nihil.

Copulatio, ſiue Duplicatio, eſt cùm idem verbũ cum emphaſi quadam repetitur, hoc modo: Sed tandem ad illum diem Memmius erat Memmius: poſterius enim notat eius iam ante cognitos mores. Ita recte diceretur: Paulus apud Ananiam pontificem erat Paulus, hoc eſt, ſui ſimilis. Græci vocãt πλοκήν. Differt ab Epizeuxi, quòd hæc principium gemmat, illa finem.

Obſeruatiuncula.

Vnaquæq; prædictarum ſeptem repetendi formarũ ſiue Schematum vno eodemq; generali nomine Repetitio appellari poteſt. Suntq; venuſtati, acrimoniæ, ac vehementiæ perquàm accõmoda. Ex his Repetitio, Conuerſio, & Complexio, ad obiurgandum etiã, exhortandum, & exprobrandum mirè faciunt.

Schema feſtiuitatis.

Traductio, eſt cùm eadem dictio aliquoties diuerſo caſu repetitur. Hæc nõ modò non offendit auriũ iudicium, ſed etiam orationem auditu reddit concinniorem, hoc pacto: Qui nihil habet in vita iucundius vita, is cum virtute vitam non poteſt colere. Item:

Eum

Eum tu hominem appellas, qui si fuisset homo, nunq̃ tam crudeliter hominis vitam petiisset. Hoc Schema poetis nominatur πολύπτωτον *Polyptôton, hoc est multitudo casuum varietate distincta.* Polyptoton. *Æneid. 4.*

Littora littoribus contraria fluctibus vndas
Imprecor, arma armis pugnent, ipsiq́, nepotes.

Pers. Sat. 1. Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter. Virg. Hæret pede pes, densusq́ viro vir.

D. Paulus, Quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia, ipsi honor & gloria in sæcula sæculorum. Rom. 11.

Mancinellus:

Datq́ Polyptoton varios casus retinendo
Clausula, littoribus contraria littora fluctus
Fluctibus esse precor, populis populos inimicos.

Articulus, *est cũ singula verba interuallis distinguuntur cæsa oratione, hoc modo: Acrimonia, voce, vultu, aduersarios perterruisti. Cicero, De eorum desiderio, luctu, querelis, quotidie tecum simul audiebam. Idem, Talis in rem nostram labor, assiduitas, dimicatio, virtus digna summo imperatore. Fab. Quæro ab inimicis, sint ne hæc inuestigata, comperta, patefacta per me? Item, Rem, famam, parentes, amicos, deum amisisti. Facit ad acrimoniã orationis, nam crebris veluti vulneribus animum ferit. Poetæ Asyndeton vocant, quo de suprà à Fabio Dissolutio nominatur, ab alijs etiã* βραχυλογία, *quæ potest esse copulata dissolutio, ad verbum Breuiloquẽtia. Aptum etiam schema cùm quid instantius dicimus. Vbicunq́ enim acriter erit & instanter pugnaciterque dicendum, membratim, cæsimq́ dicemus.* Pro Plan. Pro Cor. Bal. βραχυλογία. Fab. li. 9. cap. 4.

Schema amplificationis.

Membrum, ἰσόκωλον, *est cùm duo vel plura membra, vel absq; nexu vel cum eo copulata proferuntur, hoc modo: Vide quantũ infelicitatis vno crimine tibi conſciuiſti, patrimonium prodegiſti, parentes in luctum coniecisti, amicos abalienaſti, famam contaminaſti, Deum ad iram prouocaſti. Itẽ: Et inimico proderas, & amicum lædebas, & tibiipſi nõ conſulebas. Item: Nec Reip. conſuluiſti, nec amicis profuiſti, nec inimicis reſtitiſti. Hoc ſchema cùm in ſe orationis membra continet, quæ ex pari ferè numero ſyllabarũ conſtant,* ἰσοκωλία, *ſiue Compar nominatur. In prælio mortem pater oppetebat, domi filius nuptias comparabat. Scipionis virtus & Reip. profuit, & hoſtibus terrori fuit, & ſibi æternũ cognomen peperit. In fuga fœda mors, in victoria glorioſa. Ego conſilio, nũmis, & ſanguine iuui: tu me dolo, arte, & gladijs inuaſiſti. Maximè probantur quæ tribus conſtant membris, quanq; nihil vetat & duobus vti, vel pluribus. Hæc ſchematis gratiam amittunt, ſi ſint longiora, numero & breuitate cõmendantur. Omiſsio item coniunctionum addit gratiam, acrimoniam, ac vehemẽtiam. Porrò partium ſiue membrorum æqualitas, nõ digitis, ſed aurium ſenſu quodã dijudicanda eſt. Puerile ſiquidem eſt numerare ſyllabas, quum pauciores ſi productæ ſint, frequenter æquent numero plures.*

Compar. παρισον. i. prope æquatũ.

Similiter cadens, ὁμοιόπτωτον, *eſt quando ijſdem caſibus dictiones aut ſententiæ efferũtur, hoc modo: Mœrentes, flentes, lachrymantes, cõmiſerantes. Sall. Maximis ducibus, fortib°, ſtrenuiſq; miniſtris. Item: Laudas hominem egentẽ virtutis, abundantẽ felici-*

tatis.

tatis. Item: Nunq̃ fruetur ſapientia, cui inuiſa eſt induſtria. Itẽ: Cuius omnis in pecunia ſpes eſt, eius à ſapientia eſt animus remotus. Diligentia cõparat diuitias, negligẽtia corrumpit aĩum. Nec refert vtrũ hæc caſuũ ſimilitudo ſit in fronte, an in medio, an in fine.

Similiter deſinens, ὁμοιοτέλευτον, eſt quũ dictiones vel ſententiæ ſimiliter exeunt. Ennius: Eos deduci, euehi, quàm deſeri malui. Turpiter audes facere, nequiter ſtudes dicere. Viuis inuidioſe, delinquis ſtudioſe, loqueris odioſe, Audacter territas, humiliter placas. Difficile eſt ſapere ſimul & amare. Melius eſt à ſapiente corripi, quàm ſtultorũ adulatione decipi. Cic. orat. in Catil. 2. Sed quamuis multos fuiſſe putatis, qui quæ ego defendere, non crederent: quàm multos etiam, qui defenderent: quàm multos & qui propter improbitatem fauerent. Idem pro M. Cælio in fronte: Qui armati Senatum obſederint, magiſtratibus vim attulerint, Rempub. oppugnarint. Differt à ſuperiore, quòd hæc in partibus orationis caſibus obnoxijs locum tenet, illa verò in cæteris. Nonnunq̃ in vnam orationem coire poſſunt, hoc modo: Perditiſſima ratio eſt, amorem petere, pudorem fugere, diligere formam, negligere famam.

Agnominatio, προσωνομασία, eſt iucunda quædam vocum colluſio, ſignificatu tamen diuerſo. Vel eſt, quum vox repetitur non prorſus eadem, ſed aliqua ex parte immutata. Fitq̃ hæc immutatio vel adiectione, detractionéve literæ aut ſyllabæ: vel productione aut correptione ſyllabarum, hoc pacto: Deliges quem diligas. Videte Patres conſcripti, ne circum-

cumscripti videamini? Sit diuus, modò ne viuus? Magistratus illi oneri potius est, quàm honori. Terent. Inceptio est amentiũ, haud amantium. Christianismus neutiquã est, imò Gastrismus, id est, ventris ingluuies ac indulgentia. Cic. Qui fuit locus religiosissimus, is erit locus desertissimꝰ. Non Theologus, sed Matæologus? Non te prætorem, prædonem dicimus esse. Cicero, Ex oratore arator, Philip. 3. Hunc aniũ cantus ducit ad auium? Hic non tantum curiam diligit, quantã Curiam. Curia prima correpta, meretricis vocabulũ est. Hæc eadem παρηχία, siue παρήχησις appellatur, Latinè possis Assonantiam dicere. Etiam παρωνυμασία. i. re siue denominatio: quã cur Fabius à παρονομασία nõ modò seiunxerit, sed etiam contrariam fecerit, hactenus assequi non potui.

παρηχία. παρώχησις. παρωνυμασία. Denominatio.

Antanaclasis, ἀνταπόδοσις, est eiusdem verbi contraria significatio: à verbo ἀνταναπλάω. i. refringo, reuerbero. Vnde ἀνταπόδοσις propriè est reciproca motio siue reuerberatio, vt in ludo pilæ fieri solet. Hæc superiori vicina, sed rarior illius vsus est: vt Amari iucundum est, si curetur ne quid insit amari. Item: Proculeius querebatur de filio, quòd expectaret mortem patris: cumque filius respondisset, Ego verò non expecto: Imò, inquit pater, rogo vt expectes. Expectat mortẽ hominis qui imminet ac optat: & expectat, qui nihil molitur ante mortem, sed æquo animo fert illum esse viuacem. Ecclesia Christi ab infantia eius ab hæreticis oppugnata est, ac nondum expugnata. quanquã præpositio hic variet. Ita 2. Cor. 4. ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι. i. laboramus, at nõ desti-

Hoc solũ fit in amãdo Deum

Ps. 128.

deſtituimur, ſiue redigimur ad egeſtatem, at in egeſtate nõ deſtituimur: vel, vt Græci, ad ſummã angustiam redigimur, ſed malis nec oppreſſi nec victi. etc.

De Hypallage, Eclipſi, Apoſiopeſi, Onomatopœia, Antonomaſia, Metonymia, Catachreſi, & Allegoria, quæ in hunc ordinem redigenda ſunt, ſuprà partim in Tropis, partim in Schematibus Grammaticorum dictum eſt.

SECVNDI ORDINIS SCHEMATA.

Quæ ſententijs magis quàm verbis accommodantur.

ἐρώτημα. INTERROGATIO *diducitur in Simplicem & Figuratã. Simplex eſt, quæ ſolùm ſciſcitandi ac à reſpondente diſcendi gratia cũ ſpiritu quodam interrogantis profertur. Ita Virg. Æñ. 1.*

Sed vos qui tandem, quibus aut veniſtis ab oris?

Figurata verò, quæ ſciſcitandi gratia nõ aſſumitur, ſed percontando varijs ſeruit affectibus. Aſſeverationi, miſerationi, inſtantiæ, indignationi, admirationi, dubitationi, quæ Fab. exactè perſequitur. Aſſeverationi: vt, Nonne Momus hic noſter hunc tenebrionem proprijs ad amuſſim depinxit coloribus? Miſerationi: vt Sinon Virgilianus: Heu, quæ me tellus, inquit, q̃ me æquora poſſunt Accipere? Inſtandi ſiue vrgendi: Quid tuus ille, Tubero, diſtrictus in acie Pharſalica gladius agebat? Idem: Quouſq; tandem abutére Catilina patientia noſtra? Idem in eadem: Patére tua cõſilia nõ ſentis? & totus hic deniq; locus. Indignationi: Et quiſquam Iunonis numen adoret? Indignationi ſimul & tædio: O generatio incredula

Vide Fa. lib. 9. c. 2.

Æñ. 2.

Cic. pro Ligario.

Ora. 1. in Catilinã.

Aen. 1.

&

& peruersa vsq; quo vobiscum ero? Quandiu vos pa
tiar? Admirationi. Quid non mortalia pectora cogis
Æn. 3. *Auri sacra fames? Dubitationi: vt, Quò me verta?*
quò tendam? quid faciam? hic nosmet rogamus. Ita
D. Hieronymus, Quid agimus anime? Hæc Græce
ἐρώτημα dicitur: quòd si multa rogantur πύσμα voca
tur, à præterito πέπυσμαι verbi depositij πυνθάνομαι
Erasm. in Eccles. *interrogo, augmẽto ac i è diphthõgo reiectis, Schema*
est acrimoniæ: tempestiue enim adhibita multùm
vigoris & aculeorũ addit orationi. In tẽpore porrò
adhibetur in re vel perspicua vel argumentis iã effi-
cta, vnde peculiariter cõuenit epilogis. Quanq; in alijs
quoq; orationẽ reddit viuidiorẽ. Eadem. n. sententia
per interrogationẽ prolata, plus habet vigoris q̃ sim-
pliciter enunciata. Velut illud ex Ouidij Medea: Ser
uare potui, perdere an possim rogas? Ardentius est,
Schema amplificationis. *q̃ si dixisset, Si potui seruare, potero & perdere.*

Subiectio fit tribus modis. Subiectio *est cùm ipsi nostræ interrogationi re-*
spondemus. Id fit tribus modis. Primo, cùm nobis-
ipsis obijcimus, quod ab auditoribus obijci poterat,
& quasi obiectum sit, respondemus. Secundo, cùm
1 *aduersarios compellamus, vt respondeant, & quasi*
2 *responderint, refellimus. Tertio quum quasi deli-*
3 *berantes varia proponimus, ac singula confutamus.*
Primus modus autore Erasmo, cõuenit argumenta-
tioni: Secundus Epilogo, vterq; conuenit inductio-
ni: Tertius aptus est ad deliberandum. Exemplum
Pro M. Cælio. *primi. Cicero, Dicet aliquis: Hæc igitur est tua disci-*
plina? sic tu institues adolescentes? ob hanc causam
tibi hunc puerum parens commendauit & tradidit,

vt

vt in amore & voluptatibus adoleſcentiã ſuam collocaret? & hanc tu vitam, atq; hæc ſtudia defenderes? Ego ſi quid, Iudices, hoc robore animi, atq; hac indole virtutis ac cõtinentiæ fuit, vt reſpueret omneis voluptates, omnemq; vitæ ſuæ curſum in labore corporis atq; in animi contentione conficeret: quem non quies, non remiſſio, non æqualiũ ſtudia, nõ ludi, non conuiuia delectarent: nihil in vita expetendum putaret, niſi quod eſſet cum laude & honore, & cum dignitate coniunctum: hunc, mea ſententia, diuinis quibuſdam bonis inſtructum atq; ornatum puto, & cætera. Exemplum ſecũdi. Nunc appello vos Iudæi, quibus freti perſiſtitis in veſtra dementia? Prophetarum oraculis? Oſtendimus eos omnes pro nobis facere. Moſe? Declaratum eſt, illum non de alio quam de Chriſto noſtro ſcripſiſſe. Typis ac figuris? Omnes ad vnguem in Chriſtum quadrare demõſtratum eſt. Miraculis? Maiora nemo potuit deſiderare. Numero cõſentientium? Vos pauci muſſatis in angulis: totus orbis Chriſtũ adorat. Euentus vos ſpes lactat? Videtis iam olim euerſum templum, ſublata ſacrificia, diſſipatam ciuitatem, diſperſam & abiectam gentem, nec eam alio præſidio ſuperſtitem quàm Chriſtianorum clementia. Quid igitur ſupereſt, niſi vt reſipiſcatis, & nobiſcum Meſſiam verum amplectamini? Exemplum Tertij, Dic mihi quæſo, quid habet mundi cultor, quo turgeat, & in quo ſpem ſuam figat? in diuitijs? Neminem reddũt magnum aut beatum, ſæpe viuum deſerunt, tantum abeſt, vt morientem comitentur. In liberis? Poſſeſſio eſt ipſis opibus

mcer-

incertior. In vxore, famulitio, cæterisq; commodis? Nihil in his neq; ſtabile, neq; tale vt animũ hominis tranquillum efficiat. Ad Deum confugiet? Eum habet iratum. Ad ſuum ipſum animum? Illic inueniet carnificem conſcientiã. Eſt præterea ſubiectionis ſpecies, qua, dum ipſi quæſtionem proponimus ac mox ad eam reſpondemus, reddimus auditorem attentum ac docilem. Ita D. Pau. Gal. 3. Quid igitur lex? propter tranſgreſſiones poſita eſt. Et ad Ro. 3. Vbi eſt gloriatio tua? excluſa eſt. Per quã legem? factorũ? non, ſed per legem fidei. Hæcque figura tam frequens eſt apud Paulum, vt nuſquam non occurrant exempla. Et Chriſtus aliquoties vſus eſt, velut Luc. 7. Quid exiſtis videre in deſertum? arundinem vento agitatam? Sed quid exiſtis videre? hominẽ mollibus veſtimentis indutum, &c. Idem in eodem, Cui autem aſſimulabo homines generationis huius? aut cui ſimiles ſunt? Similes ſunt pueris ſedentibus in foro, &c. Itẽ Matt. 7. Quæ eſt mater mea, & qui ſunt fratres mei? &c. Eſt & alia ſubiectionis forma, qua quiddam veluti ab aduerſario nobis obiectũ concedimus, ſed ſubijcimus aliud, quo illius obiectionem ad nos detorquemus. Virg. Æn. 9. Sed periſſe ſemel ſatis eſt, peccare fuiſſet Ante ſatis. Item, difficilis eſt labor diſcendi linguas, ſed neceſſarius. Alterum enim hic velut ab aduerſario obiectum, alterum eidem opponimus. Fit denique ſubiectio, cùm quæſtio quæſtioni opponitur, quale eſt illud ad Rom. cap. 3. Si iniquitas noſtra iuſtitiam dei commendat, quid dicemus? nunquid iniquus eſt deus? abſit, alioqui quomodo iudicabit deus hunc

Alia ſubiectionis ſpecies.

Alia ſubiectionis forma

Verba Turni

Alia ſubiectionis forma.

hunc mundum? Habet autem hoc schema nonnihil affinitatis cum Erotemate, Dialogismo, Occupatione, & cum Dubitatione. Nec ad vnã orationis commoditatem vtilis est. Facit ad perspicuitatem, & ad vehementiam siue grauitatem, & ad docilitatem. Græci ἀνθυποφορὰν καὶ ἀντεισαγωγήν *appellant. Est autem* ἀνθυποφορὰ *per sermonis exceptionem obiectio,* ἀντεισαγωγὴ *verò contraria inductio & oppositio, quũ aliquid difficile, & contrarium conferimus. Vt Cicero de rege Ptolemæo, Difficilis ratio belli gerendi, at plena fidei, plena pietatis.* Vsus subiectionis.

Exclamatio, *est quæ conficit significationem aut doloris aut indignationis per hominis, aut vrbis, aut loci, aut temporis, aut rei cuiuspiam compellationem. Cicero Philip. 2. O tempora, ô mores, ô me miserum. O incredibilem audaciam. O impudentiam prædicandam. O fœditatem hominis flagitiosam. O impudentiam, nequitiam, libidinem nõ ferendam. O miserum te, si intelligis: miseriorem, si non intelligis. O audaciam immanem. O hominem nequã. O impudentiam singularem, quid videras. O tecta misera, quàm dispari domino, &c. O detestabilem hominẽ. Hoc schema mouet acriores affectus, sed in loco adhibitum. Nam statim ab exclamatione ordiri, aut in re frigida tollere vocẽ, dementiũ est. Verùm vbi res magnas persnaseris, vbi iam animos auditorum inflexeris, tum locus erit exclamationi, quam tamen nec frequentem esse oportet, nec diuturnam. Neq; ibi tantum exclamatio est, vbi auditur ô, neq; satis est ad exclamationẽ, quantum potes inclamare ô, quæ vox est asinorum: sed* ἐκφώνησις. Omoia. Erasm.

ſed quoties impotens affectus erumpit, ibi demũ eſt
Rom. 7. *exclamatio. Vt Paulus, qui multa locutus de inuincibili carnis imbecillitate, tandem exclamat, Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore hoc morti obnoxio? Ea nonnunquã inſeritur per parentheſim. Velut, Heu piget ac pudet. Aut, Deũ immortalẽ, quàm nihil vſquam tutum in rebus humanis! Horreſco referens. Væ duritiæ cordis humani. Conduplicatur autem vehementia, ſi acceſſerit apoſtrophe. Tale eſt illud D. Bernardi, cùm aſinum, quem conſcendit dominus, interpretatus eſſet carnem noſtram indomitam, ac ſpiritui rebellem, exclamat: Conſcende ac preme hunc aſinũ noſtrũ domine Ieſu. Ita Æneas Virg. Quid non mortalia pectora cogis Auri ſacra fames? Huc pertinent Imprecationes, Græci ἀραὰς vocant. Vt, Væ vobis Scribæ & Phariſæi, &c. Item Obteſtationes Græce ὁρκους. Virg. Per ego has lachrymas,*
Æñ. 3. Æñ. 4. Dido. *dextramq; tuã te, &c. oro. Item Ominationes. Idem Æne. 10. Turno tempus erit, magno cùm optauerit emptum Intactum Pallanta. Deniq; tota παθοποιία affectuum motio ac varietas. Qui quidem affectus à*
Pathopœia ſchema amplificationis. *circũſtantijs, ab habitu, ætate, fortuna, loco, tempore, cauſa, modo, materia, & perſonis peti ſolent, quorum*
Lib. Sat. 4. per. 6. cap. *formas in Virg. Macrob. ad amuſſim adnotauit, & literarum ſtudioſus horum diſcrimina in bonis authoribus per ſeſe obſeruabit. Ab infantia. Virg.*
Æñ. 6. *Continuò audire voces, vagitus, & ingens*
Infantumq; animæ flentes in limine primo,
Quos dulcis vitæ exortes, & ab vbere raptos
Abſtulit atra dies, & funere merſit acerbo.

A Se-

A Senecta. Idem, Dauni miserere senectæ. Et, Ducitur infelix ævo confectus Aletes. A conditione. Æñ.12.
Idem Æn. 4. Hoc solum quoniam nomen de coniuge restat, &c. A persona. Cic. O me miserum, O te infelicem: revocare me tu in patriam Milo potuisti per Pro Milone.
hos, ego te in patria per eosdem retinere non potero? Idem in eadem. Frustra, inquit, mei suscepti labores. O spes fallaces, ô cogitationes meas inanes. &c.

Insultatio (*exclamationi affinis, Tropis Ironiæ, ac Sarcasmo non admodum dissimilis*) *hoc modo definitur: Est qua alicui contumelioſe quiddam nec sine irrisione opprobramus. Ita Dido Virgiliana:*

I, sequere Italiam, ventis pete regna per undas:
Spero equidem medijs, si quid pia numina possunt,
Supplicia hausurum scopulis.

Phædra Ouid. scortum nephandum,
I nunc & meritæ lectum revverere parentis
Quem fugit & factis abdicat ille suis. (Iuue. Sat. 12.
I nunc & ventis animam committe dolato In auarū.
Confisus ligno, digitis à morte remotus
Quatuor aut septem, si sit latissima teda. Teda pro naui siue tabula ex picea arbore.

Dubitatio Græce ἀπορία, *est cùm perplexia animi dubij hæsitamus, quidnam potissimum inter duo plura dicendum sit aut faciendum, hoc modo: Obfuit eo tempore plurimum reipub. Consulum sive stultitiam sive malitiam dicere oportet, sive vtrunq;. Item, Quæro quonam te digno moribus tuis appellem nomine? Eloquar an sileam? Maro. Crudelis mater magis an puer improbus ille. Terent. Vbi quæram, vbi inuestigem, quem perconter, quam insistam viam, in* διαπόρησις. Quam viam.

certus sum. Item, Quò me vertam? quos appellam? vnde implorem opem? Item, Copia rerum facit, vt dubitem vnde exordiar, quæ primo aut vltimo loco dicam? Vtrum, illi his malis erepto gratulari debeam potius, quàm nostram vicem deflere, qui tantum Ecclesiæ lumen amiserimus, nondum statui. In hoc homine quid potissimum admirari debeam, hæsito, malitiámne an impudentiam, an vecordiam. In ipso statim initio dubius sum, quo nomine vos alloquar, cõmilitonum an hostium. Vtris potius indignandum, ijs qui te ad hoc facinus instigarunt, an tibi, qui talium improborũ consilijs, quàm bonorũ virorum monitis obtemperare malueris. Cicero Act. 7. Quid primum aut accusem, aut querar iudices?

Inopinatum, Paradoxum, παράδοξον, dubitationi adfine. Est cùm negamus nos potuisse vel suspicari vel opinari. Vt Pollio, Nunquam credidi fore, Iudices, vt reo Scauro ne quid in eius iudicio gratia valeret, precarer. Eiusmodi sunt, in quibus mirandi verbis vtimur. Libenter autem, vt à reliquis adfectuum verbis, ita à paradoxo seu dubitatione ordimur. D. Paulus, Miror quòd tam cito transferimini. Gal. 1.

Communicatio ἀνακοίνωσις, est cùm aduersarium consulimus, aut cum iudicibus quid faciendum sit, aut quid factum oportuerit, deliberamus: hoc modo, Si idem casus tibi incideret, cedo quid faceres? In hoc turbulentissimo rerum statu, date consilium, quid mihi censetis faciendum? Hic tuam appello conscientiam, an ferres hoc ab alio factum, quod tibi nunc vis esse impune? Cato: Cedo si vos in eo loco esse-

esſetis, quid aliud feciſſetis? Terent. Tu ſi hic eſſes, aliter ſentias. Quid ſi tua res ageretur? quid ſuaderes? Act. 7.
Cic. in Verr. Quid deinde? quid cenſetis, furtum fortaſſe? aut prædam aliquã? Hoc ſchema Dubitationi ferè adſimile, habetq; vim vrgendi ac obiurgandi.

Permiſſio, eſt cùm aliqua iudicibus æſtimanda relinquimus, aliqua nonnunquam aduerſarijs quoq;. Habet hoc Schema aut exprobrationem, aut diſſimulationem, aut aſſeuerationem, aut fiduciam. Aſſeuerationẽ habet illud Calui in Vatinium: Perfrica frontem, & dic te digniorem, qui Prætor fieres, quàm Catonem. Fiduciam habet quod Petrus Apoſtolus reſpondit concilio interminanti, ne poſtea verba facerent de IESV: An oporteat magis obedire hominibus quàm Deo, vos ipſi iudicate. Vehementer enim confidit cauſæ ſuæ, qui non veretur aduerſario permittere iudicium. Tale eſt illud Eſa. 1. Venite, & arguite me, dicit Dominus. Et Chriſtus in Euangelio: Quis ex vobis arguit me de peccato? Cicero, & poſt illum Trapezuntius paulò aliter definiunt, ſed in eundem ferè ſenſum. In hunc modum: Permiſſio eſt, cùm dicendo oſtendimus nos rem aliquam alterius poteſtati concedere: ſic, Quoniam omnibus rebus ereptis, ſolùm mihi ſupereſt animus & corpus, hæc ipſa, quæ mihi de multis ſola relicta ſunt, vobis & veſtræ condono poteſtati. Interdum non leue momentum habet, auditorem, ſiue iudicem vel ad beneuolentiam inclinandum, vel ad miſericordiam, ſi demonſtremus nos omnem fiduciam in ipſius æquitate collocaſſe. Ex eodem

fonte manat hoc schema, quo & Communicatio, vnde ei haud est absimile. Tale est & illud, Vobis iudices cogitandũ relinquo, quid hinc Respub. detrimenti acceperit. Sunt ex Græcis qui hoc schema ἐπιτροπὴν, alij συγχώρημα siue συγχώρησιν appellari aiunt.

Licentia (παῤῥησία loquendi libertas) est cùm in oratione libertate veluti abutentes, autoritatẽ nobis & fidẽ cõciliare studemus. præstat hæc ne offendat libertas. Vnde & in hoc adhibetur, vt mitiget liberius dicta, ne offendant auditorem, hoc modo: Ignoscite, si videbor æquo liberius dicere. Et, Si vos offendit sermo liberior, illis magis æquum est indignari, quorum improbitas, vt hæc dicerem, perpulit. Item, Si molesta est orationis acerbitas, cogitate graues morbos non sanari leuibus pharmacis. Item, Durius loquor, sed huc me compellit vestri charitas. Dicam inuitus, nequaquam dicturus, nisi esset in rem vestram. Vsus est hoc schemate D. Pet. in Actis: Viri fratres, liceat ad vos audẽter loqui de patriarcha Dauid. &c. Mitigatur etiam libertas illa loquẽdi extenuatione mali, aut admixta laude. Sic D. Paul. Galatarũ crimẽ per se atrox eleuat, culpã reijciens in pseudapostolos, qui illorum imposuerant simplicitati, nec fraudem tamẽ, sed fascinationem appellat. Latet interdum sub hoc Schemate adulatio. Vt est illud Cice. Suscepto bello Cæsar, gesto etiam ex parte magna, nulla vi coactus, consilio ac voluntate mea, ad ea arma profectus sum, quæ erant contra te sumpta, &c. Hic non solum ad vtilitatem Ligarij respicit, sed magis laudare victoris clementiam non potest.

Ita Petrus act. 2. & 3

Pro Ligario.

Auer-

Auersio ἀποστροφή, est cùm sermonem ab ijs, quibus loquebamur auertentes, ad aliam personam seu præsentem seu absentem, vel iam olim defunctam conuertimus. Ita M. Tullius à Cæsare ad Q. Tuberonem sermonẽ flexit, Quid enim tuus ille Tubero in acie Pharsalica gladius agebat? &c. Virg. Scipiadas duros bello, & te maxime Cæsar. Item, si quis de vanitate mundi verba faciens subiungeret: O munde, quàm blanda sunt quæ promittis, quàm amara quæ reddis. Et de peccato loquens exclamaret: O mendax peccatum, quàm dulcia pollicearis mitio, quanto nunc alia loqueris tuis cassibus inuoluto. Et Prudentius, O tortuose serpens, &c. In his personam rebus affingimus. Hoc Schemate vti licebit, quum oratio feruet, & ad concitandos affectus mirè conducit, si in loco ac scitè adhibeatur. Et Fabius hãc figuram auditores vehementer mouere ait, siue cùm aduersarios inuadimus, vt in prædicto Ciceronis exemplo. Quid enim ille tuus Tubero, &c. Siue cùm ad inuocationem aliquam conuertimur: vt idem, Vos enim iã ego Albani tumuli atq; luci, &c. Siue ad inuidiosam implorationem: Vt, O leges Portiæ leges q; Semproniæ, &c. Frequens apud Ciceronem ac nobile schema. Geor. 2. Pro Milone.

Prosopopœia (προσωποποιία Confirmatio, Personæ fictio) est quum rebus inanimatis personam, sermonem aut actionem homini congruam tribuimus. Hæc imitatur Tropos, cùm res exanimes, veluti animatas trãsformat. Hoc modo, Prodicus authore Xenophonte virtutem finxit ac voluptatem: Horatius

Li.1. ode 25. *fortunam. Et Ouidius in hac mirus est. M. Tullius patriam cum Catilina expostulantem inducit. Socrates apud Platonem in Critone, leges singit dissuadentes, ne se furtim subducat à carcere. Dauid Psal.113. alloquitur mare, flumen, montes, & colles, atq; hos facit respondentes: A facie Domini mota est terra. etc. Similiter Baruch.3. Stellæ autem dederunt lumen in custodijs suis, & lætatæ sunt, vocatæ sunt, & dixerunt, adsumus. Breuiter, hoc schemate regionibus & vrbibus, alijsq; rebus inanimis sermonẽ affingimus, tum ipsis virtutibus aut vitijs, similibusq; rebus personam damus. Quin & hoc hoĩum absentium personas, quasi adsint, introducimus. Etiam iam olim defunctos è sepulchris excitamus, ac velut in scenã producimus. Deum deniq; ipsum ac diuos loquentes facimus. Ita Micheas propheta Deum introducit cum populo suo expostulantem. Hæc liberius fiunt in Poëmatibus, in Tragœdijs, Comedijs, ac Dialogis. Plutarchus Gryllum porcum cum Vlysse disputantem facit. Virgilius & Homerus famæ personam attribuunt. Ouidius somno ac terræ. &c. Plurimùm confert & ad varietatem & ad grauitatẽ orationis, tum auditoris animum vehementer excitat, modò rerum magnitudo postulet huiusmodi fictionem.*

TERTII ORDINIS SCHEMATA.

Quibus non modò figuratur oratio, sed simul etiam tum verbis tum sententijs amplificatur.

Amplificatio triplex.

PRincipiò autem obseruandum, Amplificationis vocabulum triplicem apud Rhetores vsurpa-

habere. Vt M. Veltkirchius in secundum Erasmi cõmentarium de Copia rerum annotauit. Primo in verbis est amplificatio, quũ videlicet grauior quàm pro re significatio ac maior emphasis deligitur, siue atrocius verbum proprij loco subijcitur. Vt cùm occisum dicimus, qui sit cæsus. Latrunem, qui sit improbus. Mutum, qui nihil responderit. &c. De qua in Copia verborum cap. 27. Secundò, in rebus ipsis, nempè cùm orationis corpus rerum varietate locupletatur, ac figuratur, siue id duorum plurium ve dictionum aceruo fiat, siue sententiarũ congerie, vt sunt omnia huius tertij ordinis schemata. Tertiò vsurpatur pro peculiari huius ordinis Schemate eleganti ac splendido. De hac amplificatione Fabius libr. 8. cap. 4. & Erasmus post eum in nona dilatandi ratione admodum clarè ac perspicuè disserũt. Hæc mea quidẽ sententia, à secunda significatione parum aut ferè nihil distare videtur, nisi quòd sub hac quædam Schemata, veluti subiectæ species, comprehenduntur: vt sunt Interpretatio, Incrementum, Congeries, Contentio, Comparatio, Correctio, & Ratiocinatio.

Interpretatio συνωνυμία, est cũ multa verba eiusdem ferè significationis eidem attribuuntur, hoc modo, Rempub. radicitus euertisti, ciuitatem funditus deiecisti. Cic. in actione pro Ligario, Quid enim tuus ille Tubero districtus in acie Pharsalica gladius agebat? cuius latus ille mucro petebat? qui sensus erat armorum tuorum? quæ tua mens? oculi, manus, ardor animi? Quid cupiebas? quid optabas? Quàm multæ hic voces sunt idem ferè significãtes, gladius, mucro, arma,

Fabio cõgeries verborũ nominatur Epexesis.

arma, sensus, mens, animus, cupiebas, optabas. Tum quot sententiæ eôdem spectantes, distringere in acie gladium, latus petere, sensus armorum. Ita Virg. Quid puer Ascanius, superatne & vescitur aura æthe rea, nec adhuc crudelibus occubat vmbris? Nihil hic aliud quærit, nisi an adhuc superstit Ascanius, sed ex affectu rem eandem ter expressit. Potest & in hunc modum definiri: Synonymia, est verborum aut sententiarum rem pene eandem velut inculcantium multiplicatio. Hoc schema Ecclesiastæ frequenter vsurpauerit, quoties res poscit affectum.

Incrementum αὔξησις Auxèsis, est quoties gradibus aliquot peruenitur non modò ad summũ, sed interim quodammodo supra summũ. Hoc modo, Verbis illum primo conuitiorum plenis adortus est, deinde stricto gladio multis vulneribus saúciauit, tandem vulnere in tempora inflicto atrociter occidit. Ita M. Tul. in. 5. actione in Verrem, Facinus est vincire ciuem Rom. scelus, verberare: parricidiũ, necare: quid dicam in crucem tollere? Hic vltra summum peruentum est. Ad summum sic: Matrem tuam occidisti, quid dicam amplius? matrem tuam occidisti. Increscit & citra distinctionem oratio, dum cursu quodam grauius grauius q; semper aliquid insequitur: vt, Pecuniam, honores, regnum, vitã deniq; patriæ charitate contemsit. Cice. in. 2. Philip. de vomitu Antonij: O rem non visu modò fœdam, sed etiam auditu. Si inter cœnam in tuis immanibus illis poculis hoc tibi accidisset, quis non turpe duceret? In cœtu verò populi Rom. negotium publicum gerens Magister equi

tum,

tum, cui ructare turpe esset, is frustis esculentis vinum redolentibus gremium suum & totum tribunal impleuit. Hic singulæ voces incrementum habet. Est & hoc incrementi genus, cùm tanquam per fictionem inferiora quæ sunt augemus vt illa maiora videantur: vt, Hanc rem tam æquam, si quilibet ignotus abs te peteret, tamen ignoto recusare non debebas: nunc orat pater, & pater sic meritus.

Congeries συναθροισμὸς Coaceruatio, est dictionum res varias significantium enumeratio. Quale est illud ad Rom. 1. plenos omni iniquitate, malitia, dolo, scortatione, auaritia, malignitate, contentione. &c. Differt à Synonymia, quia in hac vnius rei est multiplicatio, in illa multarum rerum congeries. Dissidet quoq; ab incremento, quod hic gradibus quibusdam ab imo ad summũ vsq; peruenitur, illic absq; graduum ordine confuse res variæ coaceruantur. D. Paulus ad Gal. 5. Fructus spiritus est, Charitas, gaudium pax, lenitas, benignitas, bonitas, fides, mansuetudo, temperantia. A Græcis etiam Ἐπιπροχασμὸς dicta, id est. summaria percursio siue collectio.

Contentio seu contrarium, Græce ἀντίθεμα, siue ἀντίθεσις, est cùm per contraria amplificamus: fit tum singulis verbis tũ sententijs: vt, Seruaui nõ extinxi. Habet assentatio iucunda principia, eadem exitus amarissimos adfert. Item, Inimicis te placabilem, amicis inexorabilẽ præbes. Paulus Rom. 8. Si secundum carnem vixeritis, moriemini: sin spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Item, Litera occidit, spiritus viuificat. Item, In otio tumultuaris, in tumultu so- 1. Cor. 3.

lus es otioſus. In re frigidiſſima cales, in feruentiſſima frigeſ. Tacito cùm opus eſt clamas, cũ loqui conuenit obmuteſcis. Ades, abeſſe vis: abes, reuerti cupis. Hoc ſchema cum primis elegans eſt, quo vix alio crebrius in varieganda locupletandaq; oratione Oratores vtuntur.

M. Veltkirch.

Comparatio eſt, quæ petit augmentum ab inferioribus, quæ ſi magna ſunt omnium opinione, maximum appareat neceſſe eſt, quod amplificatum volumus. Vel eſt cùm à maioribus exaggeratis ſumitur coniectura de minoribus exaggerandis: hoc eſt, cùm minora maioribus, facilia difficilioribꝰ, indigna multò indignioribus comparamus, vel etiam præferimus, non argumentandi, ſed tantùm ornandi gratia. Fit autem Comparatio vel fictione vel exempli collatione. Fictione, quam ὑποτύπωσιν vocant, vt in prima parte exempli Cice. in incremento ſupra commemorat: fingit enim hoc inter cœnam accidiſſe priuato.

Comparatio fit duobus modis.

In Antonij vomitum.

Eiuſdem eſt illud in Catilinam: Serui me hercle mei, ſi me iſto pacto metuerẽt vt te metuũt omnes tui, domum meam relinquendam putarẽ. Collatione exempli, quoties propoſito velut ſimili exẽplo efficimus, vt id quod exaggeramus, aut proximum illi, aut par, aut maius etiã videatur. Velut Cicero pro Cluentio, cùm expoſuiſſet Mileſiam quandam à ſecundis hæredibus pro abortu pecuniam accepiſſe, Quanto eſt, inquit, Opianicus in eadem iniuria, maiore ſupplicio dignus. Siquidem illa cũ ſuo corpori vim attuliſſet, ſeipſam cruciauit: hic aũt idem illud effecit per alieni corporis cruciatum. In hoc genere non ſolum totis

Locus à minore.

Pauci ſerui conferũtur vniuerſis ciuibus.

totis,

totis, sed etiam partes partibus comparantur. Sicut Cicero pro Milone: An verò vir amplissimus Scipio, Tyberium Gracchũ mediocriter labefactantẽ Rempub. priuatus interfecit: Catilinam orbem terræ cæde atq; incendio vastare cupientem, nos consules perferemus? Hic & Catilina Graccho, & status reipub. orbi terrarum, & mediocris labefactatio, cædi & incendijs & vastationi, & priuatus, consulibus comparatur. Fabius Comparationem schema esse negat, quum sit interim probationis, interim etiam causæ genus. At nihil vetat ex ijsdem locis peti amplificationem aut ornatum, ex quibus petitur probatio. Neq; nouum est res easdem ad diuersos vsus accommodari. Fit præterea comparatio interdum vno gradu, vt in exemplis iam dictis: interdum pluribus, & huius illud erit exemplum: Si quis homo gratis tibi donaret in singulos annos censum mille drachmarum, non hunc ex animo diligeres, ac pro virili tua gratiam referre studeres? Si quis hospes te suo ære redemisset è misera seruitute Barbarorum, aut è tetro carcere liberasset, an non eum virum adamares, ac per omnem vitã coleres? Si quis in prælio, aut in naufragio periturum sua virtute seruasset, an non eum hominem nummis loco coleres, professus nullam vnquam parem sibi gratiam abs te referri posse? Quæ igitur ingratitudo est, Christũ Deum & hominẽ, qui te cõdidit nobilissimam secundũ angelos creaturam, cui totũ debes, quicquid habes: qui tibi præter corporis alimoniã gratis donauit iustitiam, gratis impartit sui spiritus dona, qui pro te cũ Satana pugnauit, qui

Li. 9. c. 2. ferè in calce.

Comparatio fit vno gradu & pluribus.

te

te totũ non ære, sed suo sanguine redemit: qui super hæc omnia ad cœlestis regni consortiũ inuitat, sic negligere, auersari, sic quotidie criminibus offendere, ac pro tanta beneuolentia tantam contumeliam reponere? Hic pluribus gradibus increuit oratio à mmoribus. Ad comparationem pertinere videtur & illud, quum quæ omniũ opinione grauia sunt, & à nobis exaggerata, rursus extenuantur, collata cum eo quod augemus. Ita Cicero in Verrem, Leuia sunt hæc in hoc reo. Metum virgarum Nauarchus nobilissimæ ciuitatis pretio redemit, humanum est: alius ne feriretur, pecuniam dedit, vsitatum est. His dictis atrox quoddam & immane facinus expectat auditor, ad quod collata quæ per se sunt crudelissima, humana dicuntur & vsitata. De personis hoc erit exemplum: Omnium iudicio laudatissimus imperator fuit Traianus, laudatior Antonius philosophus: at Imperator noster Carolus hoste multis passibus longoq; interuallo à tergo relinquit. Item, Nero sextus omnium consensu princeps sceleratissimus fuit, at hunc præ Turca humanum principem diceres.

Alia comparatiõis forma.

Judas is now an honeste man. &c. Eadem ratio valet in amplificandis virtutibus ac vitijs. Veluti si quis ad pietatem adhortetur postea quam extulit cætera cõmoda, quæ pietatem comitantur, tranquillitatem mentis sibi bene conscia, libertatem spiritus, habere pacem cum deo, communionem cum omnibus sanctis, pro seruo diaboli factũ esse filium dei, solatium spiritus, quod propheta negat ab homine posse concipi, subiiciat: Quid his maius? quid honorifi-

rificentius? quid fœlicius cogitari optarive potest? Et tamẽ hæc leuia videri possunt, si conferantur ad illam beatam immortalis vitæ hæreditatẽ, quæ certò manet omnes, qui hic pietatẽ colunt. Eadem ratione poterit augeri impietas: imò quicquid est fugiendum aut expetendum.

Correctio ἐπανόρθωσις, est quæ tollit quod dictum est, & pro eo quod magis idoneum videtur, reponit. Vel est quæ posteriori comitate, prius positum emendat. Vt Theologus, imò Matæologus. Crudelis homo, at ne homo quidem. Cic. in Ver. Act. 3. Non n. furem, sed raptorem: non adulterũ, sed expugnatorẽ pudicitiæ, non sacrilegum, sed hostem sacrorũ religionumq; : non sicarium, sed crudelissimũ carnificem ciuium sociorumq; in vestrum iudicium adduximus. Idẽ Actione. 7. O clementiã populi Ro. seu potius patientiam miram ac singularẽ, &c. Politianus: Noui quanta propensione atq; adeò inductione animi, pronunciã duram, & inexplicabilem susceperis, etc. Particulæ huic exornationi idoneæ sunt, imò, imò potius, quin potius, atq; adeò, seu potius, etc. Itẽ, Quòd si hospites iste suos rogasset, imò innuisset modò, facilè morem gessissent. Item, Perfricuit ille frontem, imò nec frontem quidem habet. Rutilius μετάνοιαν vocat. Est figura quædam cũ primis elegans, huic confinis, quæ sententiæ vim corrigit: hanc Rufinianus ἀφόρισμον, Fabius reprehensionẽ vocat. Vt Cic. pro Mil. Quas ille leges, si modò leges nominãdæ sunt, at nõ potius faces vrbis & pestes reipub. Item, Punitus est, quanq; illa non pœna, sed prohibitio sceleris fuit. Item, Ciues

Epist. 14. lib. 1.

Reprehensio.

ἀφόρισμος.

inquam,

inquam, si hoc eos appellari nomine fas est.

Ratiocinatio, est per quam rem coniectura à signo aliquo aut circumstantia sumpta amplificamus. Ex his enim quæ sequuntur ac antecedunt aut coniuncta sunt, ratione quadam colligitur, quantum sit hoc, quod amplificatũ volumus. Ex antecedentibus est illud Maronis de ventis ab Æolo emissis: Ac venti velut agmine facto, Qua data porta ruunt, ac terras turbine perflant. Ex tam violenta omnium ventorum eruptione colligimus, q̃ sæua sit futura tempestas in mari. Item: Ad genus humanum à Satanæ tyrãnide liberandum, Deoq; vindicandum, Dei filius factus homo crucis supplicium pertulit. Hinc ratiocinamur, quàm horrenda res sit peccatum, quàm misera seruitus, mancipium esse satanæ: quàm metuenda ira dei, quanta dei charitas erga genus humanũ, quod tam admirabili ratione seruare voluerit. Exemplum est ex antecedentibus, si ad nos referatur, si ad eos qui seruatoris aduentũ præcesserunt erit ex consequentibus. Ex insequentib⁹ est illud M. Tullij de vomitu Antonij: Tu istis faucibus, istis lateribus, ista gladiatoria totius corporis firmitate. Videntur hæc ocioſe dicta, quum fauces, latera, & gladiatoria corporis firmitas nihil faciant ad ebrietatẽ: sed nequaquam ocioſe sunt addita. Siquidem hinc ratiocinamur, quanto se vino ingurgitauerit in Hippiæ nuptijs Antonius, quod illa totius corporis firmitas non potuerit concoquere, sed vbi minimè decuit, vomitu coactus sit eijcere, idq; postridie: nam recentẽ cibum aut potum erumpere, non vsq; adeò rarum est. Item

Ene. 1.

ex

ex eo quod Dauid tam dolenter defleuit interitum Absolonis, colligimus quanta fuerit illius erga filium pietas, quem impium, & patri exitium molientem sic desiderauit. Ex Coniunctis videtur illud Maronis de Polyphemo: Truncа manum pinus regit & vestigia firmat, graditurq; per æquor Iam mediũ, necdum fluctus latera ardua tinxit. &c. hinc enim colligimus animo quanta fuerit totius corporis magnitudo, quũ manus pro scipione haberet pinum arborem. Item ex illo, quòd Euangelica peccatrix inuocata irrupit in conuiuium superborũ phariſæorum, illisq; spectantib. vnxerit pedes Iesu, ac lachrymis rigatos, capillis suis exterserit, æstimamus quãta fuerit illius pœnitentia, quæ pudorem ac metum omnem excusserit fœminæ.

Obseruatiuncula.

Prædicta hæc schemata communi Amplificationis nomine appellare licebit.

Diminutio, μείωσις, *est qua personam vel nostrã aut rem aliquam venustatis, siue modestiæ, aut contemptus, interim etiam persuadendi ac mitigãdi gratia extenuamus. Hæc amplificationi ac eius subiectis formis, paulò antè præscriptis, ex diametro dissidet. Qua tum vtimur, cùm nos nostros ac nostra verecunde, modestè, & quasi dissimulanter arrogantiæ ac odij vitandi gratia eleuamus. Præterea cùm aduersarij personam aut rem in contemptum rapere studemus. Postremò cùm rei alicuius perficiendi difficultatem extenuare ac amoliri percupimus. Est autem duplex Diminutio, verborum scilicet ac rerum. Ad verborum diminutionem pertinent Hypocoristica*

Diminutiõis vsus triplex. 1 2 3

Diminutio dupl.

Diminutio verborum.

ſtica contemptus ac blanditiarum: vt homuntio, plebecula, fraterculus, atq; alia quæ vilitatem ac probrum ingerunt. Vt Cicero hominem ſemiſſem, terræ filium, Virgil. Semiuirum comitatum, Catullus percacatas chartas vocat. Huc pertinent mitigandi ſiue extenuandi locutiones: veluti quoties læſiſſe dicimus eum qui vulnerauit. Item attigiſſe eum qui colaphum infregit. Ita in ludo ſe coram præceptore excuſare ſolent. I haue but ſcharce towche hym/ whan he ſmoet me that y tomble to ȳ grownde. Hoc pacto Euander Virgilianus ſuper morte Pallantis: Nec vos arguerim Teucri nec fœdera, nec quas Iunximus hoſpitio dextras: ſors iſta ſenectæ Debita erat noſtræ. Præterea quoties vitiũ nomine vicinæ virtutis eleuamus. Veluti cùm crudelem appellamus paulò ſeueriorem: imprudentem, ſimpliciorem: adulatorem, comem ſiue affabilem: corruptam licentia ciuitatem, liberam, &c. Porrò Diminutio rerum iuſta ſententia ac oratione, perſonam aut rem extenuat, totidem ferè modis, quot formis amplificatio auget in contrarium ferè ſumptis.

Æñ. II.

Diminutio rerũ.

Prima diminutionis forma, eſt per Decrementum, quo à maioribus antea extenuatis minora deinde haud difficulter eleuantur. Sic Hannibal in primo de bello Punico ſecundo in concione, qua militibus ſuis Alpium iuga perhorreſcentibus ad ea ſuperanda animum adderet, earundem Alpium difficultatem atq; adeò impeditiſſimũ iter ita extenuauit, illis ob oculos ponens inexhauſtos ac periculoſos itineris labores, quos ab occaſu in ortum vſque per Hiſpa-

Decrementũ.

ſpanias, ſaltum Pyrenæum, ferociſſimas Gallorũ gentes, ac Rhodani traiectũ, forti animo ac victrice manu exantlarint, tum Alpes habitari, coli, gignere, ac alere animantes, legatos quos cernant, non pennis ſublime elatos Alpes tranſgreſſos, nullas montium altitudines cælum contingere, nec inexuperabiles humano generi eſſe, &c. Secunda forma fit per comparationẽ in hunc modum. Cicero artem militarẽ, qua Murena præſtitit, ſcientiæ iuris ciuilis, quæ Seruio Sul. familiaris fuit, anteponit. Hac extenuatione & Chriſtus vti videtur, cùm omnes homines adhortatur, vt excuſſo mundi iugo prima quidẽ ſpecie blando, ſed re vera longè miſerrimo moleſtiſſimoq́, iugũ ſuum, quod facile, commodum, humanum, ac blandum ſit, ſubire velint. Siquidem mundi cultores hoc Chriſti iugum vt inſuauiſſimũ ac moleſtiſſimũ, canepeius & angue abhorrent, vt eſt in prouerbio: at Seruator noſter illud ſuis multis hic gratiarum chariſmatis, certa ſpe præmiorum, immortalitatis ac vitæ cæleſtis promiſſione ſuaue leueq́, reddidit. Tertia forma fit per Ratiocinationem, vbi contemptum efferimus rei ex aliquo ſigno circunſtantiáue minore, quæ ſit priore leuior. Vt ſi quis diceret quempiam Thraſonem, militem in caſtris adeò militariter ſtrenuum ac fortẽ, vt crepitum foliorum, atq, adeò vmbram ſuam metuat. Quarta forma eſt congeries, cùm multa, quæ vilitatem ac contemptum præ ſe ferunt, coaceruamus: vt Conuitia, probra, contumelias. Sicut Menedemus inquit, In me quiduis horum conuenit, caudex, ſtipes, &c. Ita Chriſtus à perfidis Iudæis audiuit

Diminutio comparationis.

Pro Murena.

Iugũ Chriſti, eſt vita Euangelio digna.

Diminutio per ratiocinationem.

Diminutio per congeriem.

Dæmoniacus, Samaritanus, ἄνθρωπος φάγος, καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρταλῶν. *M. Tullius mirus est artifex tam in extenuando q̈ in amplificando, etiam in modesta, ciuili, verecunda, dissimulatoriaq́ diminutione. Illud in diminutione cauendum, ne sit acerbior atq; amarulentior, qua nihil est apud honestos viros odiosius. Multò etiam efficacior ac gratior est extenuatio offensioq́ ironica, veteratoria ac dissimulatrix irrisio, quàm aperta nimis atq; irata illa insectatio. Irrisiones enim Syri multò sunt gratiores in Demeam, quàm Demeæ Tragica conuitia. Et Cicero salse plerunq; in aduersarios ludere solet. Quàm comiter Græculos testes, illorumq́ testimonia eleuat in oratione pro L. Flacco. Complura tibi Fab. li. 6. ca. 4. de risu & facetiis suppeditabit.*

Cautio in extenuatione obseruanda.

Gradatio κλίμαξ, *est quum consequentia membra ab iisdem ordiuntur verbis, casu plerunq; mutatis, quibus antecedentia clauduntur. Vel est, quoties ita per gradus oratio distinguitur, vt dictio finiens particulam præcedentem, inchoet sequentem, hoc modo: Nam quæ reliqua spes libertatis manet, si illis & quod libet, licet: & quod licet, possunt: & quod possunt, audent: & quod audent faciunt, & quod faciunt nobis molestum non est? Item: Aphricano industria virtutem, virtus gloriam, gloria æmulos comparauit. Ad Rom. 5. Scientes, quòd afflictio patientiam pariat, patientia verò probationem, probatio autem spem, porrò spes non pudefacit, &c. Item, Ver propellit æstas, æstatem excipit autumnus, autumno succedit hyems. Item pueritiã excipit adolescentia, ado-*

adoleſcentiam iuuentus, iuuentutem ætas virilis, virilem ætatem ſenectus, ſenectutem mors, mortem immortalitas. Item negligentia parit errorem, error lapſum, lapſus flagitium, flagitium conſuetudinẽ, conſuetudo impudentiam, impudentia mentem reprobam, mens reproba deſperationẽ. Tale eſt illud Pauli, Caput mulieris vir, viri caput Chriſtus, Chriſti autem Deus. D. Ioan. Euangeliſta mirè hoc ſchemate delectatus eſt, In principio erat verbũ, etc. Habet hoc ſchema multùm lepôris, venuſtatis ac iucunditatis: facit ad acrimoniam quoque ſi per correctionem aut amplificationẽ fit. Per correctionẽ illud eſt Ciceronis, Hic tamen viuit, viuit? imò etiam in ſenatũ venit. Per amplificationem ſic: Occidiſti amicum, amicum inquam occidiſti, & occidiſti non ferro ſed veneno, veneno autẽ omnium præſentiſſimo linguæ, linguæ tartareo veneno intinctæ. Vſus illius etiam eſt haud inuenuſtus, quãdo res gradus habet, velut in genealogijs recenſendis, aut in ſerie magiſtratuum ſibi ſuccedentiũ. Exemplũ eſt apud Homerũ non inelegans de ſceptro, quod à Ioue ad Agamemnonẽ vſq; deducit. Iliad. 6.

negligentia

gradatio nis vſus.

Commutatio (Fab. ἀντιμεταβολή, Sulpitio Victorino μετάθεσις) eſt cùm inuertitur aliqua ſententia per contrariam. Vt, Eſſe oportet vt viuas, non viuere vt edas. Cuiuſmodi poëmata volebam facere, non poſſum: cuiuſmodi poſſum, nolo. Si poema loquens pictura eſt, pictura tacitum poema debet eſſe. Item, Non poſſidet pecuniam, qui ſeruit pecuniæ, ſed cui ſeruit pecunia. Item, Non homo propter ſabbatum, ſed ſabbatum propter hominem factum. Mar. 8.

Plutar. in Apoph.

Item illud Lacænæ, quæ rogata an ad virum acceſſiſſet: Non, inquit, ſed ille ad me. Item: Si quid turpe facias cum voluptate, voluptas abit, turpitudo manet: ſi quid honeſtum facias cũ labore, labor abit, honeſtum manet. Ad Rom. 1. Si circumciſio præuaricatoris præputium fit, conſequitur, vt præputium legis obſeruans fiat circumciſio. Ariſto. Beati quorum fortunæ ſapientia, & quorum ſapientiæ fortuna ſuppeditat. Ex hac fiunt Enthymemata. Nam Rhetori Enthymema ex contrarijs conſit.

Ex Mimis P. Syri.

Syncœciôſis, συνοικιώσις, *eſt cùm contrarium contrario tribuitur, vel quando duæ res diuerſæ ſimul colliguntur. Vt: Idem peccant prodigus & auarus, quia neuter rebus recte vtitur. Sic labor eſt etiam ipſa voluptas. Item: Tam deeſt auaro quod habet, quàm quod non habet.*

Regreſſio, ἐπάνοδος, *eſt cùm ſemel propoſitum iteratur, ac diuerſum quiddam in partibus diuiſis ſignificatur. Virg. Æñ. 2. Iphitus & Pelias mecum, quorum Iphitus æuo Iam grauior, Pelias & vulnere tardus Vlyſſi. Item: Vicerunt Romani, vicerunt, mari Carthaginenſes, terra Gallos. D. Paulus 2. Corim. 2. Chriſti odor ſumus Deo, alijs quidem odor mortis in mortem, alijs autem odor vitæ in vitam.*

Occupatio, Præteritio, Paralepſis, παράλειψις, *eſt cùm ſimulamus nos aliquid præterire, aut non ſcire, aut nolle dicere, quod tum maximè dicimus: vel cùm in tranſcurſu dicimus, quod nos dicere velle negamus. Pertinet ad eã Amplificationis ſpeciem, quæ fit per cõparationem. Nam ſi per ſe magna ſunt, quæ*

dici-

dicimus nos nolle cõmemorare, vt citius ad id quod grauius est perueniamus, increscit illud, cuius cõparatione illa negligimus. Vt: Non hic commemorabo q̃ breuis, q̃ incerta, quot malis hæc vita sit obnoxia, quot exposita periculis: vt horũ nihil sit, quid est nisi somnium, si ad illam cœlestem vitam cõparetur? Rursus: Non est mei pudoris occultorũ scelerum lernam mouere, sinam domesticas illorũ sordes in tenebris latere, satis est ipsos sibi conscios esse: de manifestis tantùm loquar, quæ nemo nescit, & de quibus ipsi tantũ non gloriantur. Pudet me dicere, quod istos nõ pudet facere. Venit ad nos pastor, penè dixeram depastor. Hæc sunt edicta Regis, nolim etiam dicere Tyranni. Itẽ: Non dico te à socijs pecunias accepisse, nõ sum in eo occupatus, quòd ciuitates, regna, domus oũm depeculatus es, furta, rapinas omnes tuas omitto. &c.

Præsumptio, Præoccupatio, πρόληψις, & προκατάληψις, est quũ id quod obijci potest, prius quàm obijciatur anticipamus. *Id neq; in alijs partibus rhetoricæ orationis parũ est, sed proœmio præcipuè conuenit. Ita Cicero in proœmio Milonianæ causæ, & pro Archia Poëta. Et cœlestis Orator D. Paulus ad Rom. 3. quum antè tum gentes tum Iudæos accusauerat pariter peccati, præoccupauit quæstionẽ: Quid igitur interest inter Iudæos & gentes? Schema est omnibus scriptoribus necessarium, vt consilia cogitationesq; hominum apud sese dispiciant.*

Transitio, μετάβασις, est quum paucis monemus quid dictum sit, & quid postea simus dicturi. *Fabius Interfationem vocat: An vnderstandinge. Do-*

Li. 4. ca. 2. De narratione.

In copia verborũ cap. 53.

centi peraccommoda est, reuocans in memoriã quod dictum est, & paucis ostendens quid sit dicendum. Hoc modo: Audistis quæ antè acta sunt, accipite nũc quæ insequuntur. Huius octo sunt formæ. Sumitur 1 enim aliquando ab æquali: vt, At erant hæc iucundissima, neq; minus voluptatis attulerunt illa. Interdum 2 ab mæquali: Sed hæc vtcunq; ignoscenda, illud quis ferat? Audistis grauissima, sed audietis grauiora. A simili: vt, Hæc perfidia designauit, cuius generis 3 sunt & illa, quæ nuper Romæ patrasse dicitur. A contrario, Sed hæc priuatim, nunc quæ publicè. Hactenus 4 quæ domi gessit, nunc quæ sub signis. Sed hæc iuuenis peccauit, nunc senis virtutes audietis. A diuerso: De moribus habes, nunc de doctrina reliquum 5 est vt dicamus. Quasi per occupationem: Iam ad reliqua properabimus, sed si prius illud vnum adiecerimus. Per reprehensionem: Verùm de his plus satis. 6 Quorsum nos trãsuersos abripuit dolor? ad rem redeamus. Quid his immoror? ad id quod est huius causæ ca- 7 put festinet oratio. A consequẽtib. siue relatiuis: Habes quid in illũ cõtulerim beneficiorũ, nunc quã gratiam mihi retulerit audi. Quid pollicitus sit expositum est, nunc quid ille præstiterit paucis accipite. 8

Causa αἰτιολογία, est cùm propositi alicuius statim causam subijcimus. Cic. pro Archia poeta, statim ab initio: Si quid est in me ingenij, aut si qua exercitatio dicẽdi &c. vendicabit iure Archia. Causa: Fuit enim mihi princeps ad suscipiẽdam rationẽ horum studiorum, &c. D. Paul. cap. 8. Caro non implet legẽ. Nam qui secundum carnẽ sunt, quæ carnis sunt adfectant.

Con-

Confessio παρομολογία, est cùm multa aduersario concessimus, ac vnũ tandem inferimus, quod omnia prius concessa euertit: hoc modo, Esto sanè fueris illi aliquãdo amicus, eodem vsus præceptore, in vno eodemq; versatus contubernio, ijsdem studijs addictus, deambulationis indiuiduus comes, secretorũ denique omnium conscius: quid tum? an nõ hæc omnia amicitiæ indicia hoc vno facinore nuper adeò turpiter per te designato intermori atq; adeò tota inter vos gratia dissilire potuit? Vsurpatur in coniecturalib. & argumentum verius est q̃ schema. At in confesso est, vnam eandemq; rem ad diuersa accommodari posse.

Excusatio.

Dicæologia, δικαιολογία, est cùm æquitatem causamur, & nostram causam vt æquam defendimus, hoc modo: Lapsus sum, sed adolescens, ac inter hos versatus, inter quos non potui non corrumpi. Ita Æn. 1. Furor arma ministrat. Alij διάνοιαν vocant. Tale est ἀναγκαῖον apud Rutil. vt: Amicũ deserui, sed coactus à legibus: conseruaui amicitiæ fidem cordi meo veluti trabali clauo infixam, dum per leges licuit: nunc ab illo alienauit me non voluntas, sed legum vis.

διάνοια. Quod vitari negt, siue quod aliter fieri nõ potest.

ἀναγκαῖον.

Definitio, ὁρισμὸς, est qua rei alicuius proprias amplectimur potestates breuiter & absolutè. Hic notabis puer, non omnem finitionem esse schema, sed ferè illam quã Dialectici κατὰ διαφορὰν vocant, quando videlicet in vocabulis differentia quæritur, hoc modo: Non est ista diligẽtia, sed auaritia, ideo quòd diligentia est accurata conseruatio suorum, auaritia iniurioſa appetitio alienorum. Item: Non est ista fortitudo, sed temeritas: propterea quòd fortitudo est

auaritia & diligentia. fortitudo & temeritas.

contemptio laboris & periculi cum ratione vtilitatis, & compensatione commodorum: temeritas verò est, cum inconsiderata laborum perpensione gladiatoria periculorum susceptio. Item, Iste rex non est, sed tyrannus, quòd rex religioni studet, subditorum mores emendat, illorũ vtilitati ac reip. tranquillitati omnibus modis consulit: iste verò suum curat, & omnia ad suum ipsius non subditorum cõmodum refert, id quod tyranni proprium est. Item, Non est repudium sed diuortium, quòd illud quidem sit cùm futuri matrimonij sponsalia dissoluuntur, hoc verò cùm inter coniuges nuncium mittitur vt diuortant.

Aliâs per-pessione.

Rex & Tyrannus.

διατύπωσις Deformatio.

Hypotypôsis ὑποτύπωσις, est quando persona, res, locus, tempus, aut aliud quippiam tum scribendo tum dicendo ita verbis exprimitur, vt cerni potius ac coram geri, quàm legi, quàm audiri videatur. Hæc etiam ἐνάργεια Enargia, Euidentia, Illustratio, Suffiguratio, Demõstratio, Descriptio, Effictio, Subiectio sub oculos appellatur. Hoc schema ad orationis euidentiam, ad iucunditatem, ad quoscunq; etiam affectus mouendos confert. Adhibetur autem vel amplificandi, vel ordinandi, vel delectandi gratia. De hoc schemate D. Eras. Cõment. de Copia. 1. ca. 5. diligentissime scripsit. Sub hac hypotyposi cõprehenduntur Prosopographia, Prosopopœia, Pragmatographia, Topographia, Topothesia, & Chronographia.

Prosopographia προσωπογραφία Effictio, est cùm persona hominis tum veri, tum fabulosi, à forma, à corporis habitu, à moribus, ac aliis circunstantiis, ad id quod agit appositis, veluti pictura quadam

dam deſcribitur, atque ob oculos ponitur. Exempla vera ab Hiſtoricis ac Oratoribus, fabuloſa à Poëtis petenda ſunt, qui hæc affatim ſuppeditabunt.

Proſopopoïia Proſopopœia, eſt cùm rei ſenſu carenti ac mutæ perſonam eidem idoneam fingimus. Cuiuſmodi ſunt Stultitiæ apud Eraſmũ, Virtutis ac voluptatis, quas Prodicus ſophiſta apud Herculem inter ſeſe decertantes facit, vt autor eſt Xenophon. Item, Mortis ac vitæ, quas Enn. in Satyra contendentes inducit, teſte Fab. Item Calumniæ apud Lucianum, apud eundem Eruditionis, & Statuariæ. Occaſionis apud Auſonium, Fortunæ apud Horat. & Q. Curtium, Cupidinis apud Moſchũ, Peniæ & Pluti apud Ariſtophanẽ, Iuſtitiæ apud Chryſippũ, referente Gellio, Philoſophiæ apud Boetium Seuerinũ, Lamiæ apud Politianũ, Virtutũ ac vitiorũ pugnam apud Prudentium. Item Muſarum, Gratiarum, Furiarum, Bellonæ, Sphingis, Scyllæ, Charybdis, ac ſimilium apud Poetas. Et de hac quoq; ſuprà dictũ eſt.

Pragmatographia πραγματογραφία, rei deſcriptio eſt quum id quod fit aut factum eſt, omnibus fucatum coloribus ob oculos ponimus, vt auditorem ſiue lectorem, iam extra ſe poſitum, velut in theatro, auocet. Veluti ſi quis expugnatam ciuitatem dicat, cuncta nimirum in ſumma complectitur quæcunque talis fortuna recipit, vt Fabius ait. At ſi aperias hæc quæ vno verbo incluſa erant, apparebunt effuſæ per domos ac templa flammæ, & ruentium tectorum fragor, & ex diuerſis clamoribus vnus quidem ſonus: aliorum fuga incerta, alij in extremo complexu ſuo-

rum cohærentes: & infantium fœminarumque ploratus: male vsq; in illum diem seruati fato senes: tum illa prophanorum sacrorumq; direptio: efferentium prædas, repetentiumq; discursus, & ante suum quisq; prædonem catenati, & conata retinere infantē suum mater: & sicubi maius lucrum est, pugna inter victores. Licet enim hæc omnia complectatur euersio, minus est tamē totū dicere quàm omnia. Hactenus Fab. Huiusmodi exemplorum nusquam non magna copia, præsertim apud Poetas, & Historicos Poetis proximos. Hoc tamen genus descriptiones præcipuè constant circumstantiarū explicatione, earū præsertim, quæ rem oculis maximè subijciunt, ac moratā reddūt orationē. Sunt præterea descriptiones turbinū, tempestatū, aut naufragiorū &c. Reliqua in Copia rerū.

Topographia τοπογραφία, est vera, dilucida, ac significans locorum descriptio. Ab hac frequēter narrationum sumitur exordium, non à Poetis modo, verum etiam ab Historicis, & apud Oratores nonnunquam incidūt. Huius generis est, quoties tota loci facies veluti spectanda depingitur. Vt vrbis, montis, regionis, fluminis, portus, villæ, hortorū, amphitheatri, fontis, specus, templi, luci. Vt est Carthaginis & portus apud Maronem descriptio: apud Plinium in epist. Laurentis villæ: apud Statium Surrentinum Polij, & Tiburtinum Manlij. &c.

Topothesia τοποθεσία, est ficta ac fucata loci depictio, quum locus aliquis ponitur, qui nusquam terrarum est. Vt est sedes Somni apud Ouid. domus Famæ, & regia Solis apud eundem. Inferorum & Ca-

Meta. 11. 12. Meta. 2. Meta.

ci do-

si domus apud Virg. Tenari apud Statium. Domus apud Lucian. Regia Psyches apud Apuleium, &c. Actū. 6. 8. Lib. 5. in Asino aureo à frō te.

Chronographia χρονογραφία, est aperta ac circunstantijs colorata temporis descriptio. Vnde non rarò narrationis sumitur initium. Nonnunquam delectandi duntaxat gratia adhibetur. Velut quoties Poetæ diem, noctem, auroram, aut crepusculum exprimunt. Quanquam ne hæ quidem omnino ociosè debent adhiberi. Quod genus est illa Virgiliana: Nox erat, & placidum carpebāt fessa soporem Corpora per terras, sylvæq́, & sæua quierant Æquora, cùm medio volvuntur sydera lapsu: Cùm tacet omnis ager, pecudes, pictæq́, volucres: Quæq́, lacus latè liquidos, quæq́, aspera dumis Rura tenent, somno positæ sub nocte silenti Lenibant curas, & corda oblita laborum. Pertinet enim hæc nocturnæ quietis descriptio ad amplificādum Didonis dolorem, qui ne tum quidē cōquiescebat, cùm cætera omnia quietem agerent. Nam mox sequitur: At non infelix animi Phœnissa, nec vnquam Soluitur in somnos. Veris, hyemis, autumni, æstatis, vindemiæ, iustitij, saturnalium descriptiones, ad hoc genus pertinent, quæ sæpenumero valent & ad probationem. Mixtæ sunt illæ, quoties temporum qualitatem exponimus, puta pacis, belli, seditionum, factionum, Monarchiæ, Democratiæ, &c. Æn. 4.

Obseruatiuncula.

Absoluta Hypotypôsis est, quæ ex speciebus illius iam dictis omnibus constat. Qualis est Horatij Satyra .8. lib. 1. In ea Horat. primò locum exquiliarum describit. Deinde tempus. Tum Priapi ac Maleficarum

rum perſonas. Poſtremò & ſacrificium, & fugam crepitu territarum mirè exprimit.

Expolitio Ἐξεργασία, *eſt cùm idem, ſed alijs ſubinde verbis, orationibus, ſentẽtijs, figuris auctum dicimus. Et eſt duplex, ſcilicet verborum & rerum. Verborum expolitio Interpretatio dicitur &* Συνωνυμία, *qua de ſuprà. 69. Expolitio rerum, eſt quum vnam atq; eandem rem alijs atq; alijs modis tractamus, & in ea hæremus ac immoramur: ita tamen vt aliud atque aliud dicere videamur. D. Eraſmo non tam ſchema eſt quàm argumentandi genus. Et reuera expolitio nihil ferè aliud eſſe videtur, quàm expolita probatio, vel argumentatio explicata. Porrò copioſiſſima expolitio ſeptem conſtat partibus: Propoſitione, ratione, duplici ſententia, cui ratio item duplex ſubijci poteſt, contrario, ſimili, exemplo, & concluſione. Exemplum erit huiuſmodi: Sapiens nullum pro Repub. vitabit periculum: Ideò quod ſæpe fit, vt cùm pro Repub. perire noluerit, neceſſariò cum republica pereat. Et quoniam ſunt omnia commoda à patria accepta, nullum incõmodum pro patria graue putãdum eſt. Ergo qui fugiunt id periculum, quod pro Repub. ſubeundum eſt, ſtultè faciunt. Nam neq; effugere id poſſunt, & ingrati in ciuitatem reperiuntur. At qui patriæ pericula ſuo periculo propellunt, hi ſapientes putandi ſunt. Quum & eum quem debent honorem reipublicæ reddunt, & pro multis perire malunt, quàm cum multis. Etenim vehementer eſt iniquum, vitam à natura acceptam per patriam cùm ſeruaueris, naturæ cùm cogat reddere, patriæ*

Propoſitio
Ratio 1.
Ratio 2.
Sentẽtia 1. Ratio.
Sentẽtia 2. à cõtrario.
Ratio 1.
Ratio 2. à contrario.

cùm

cùm roget non dare. Et cùm possis cum summa virtute ac honore pro patria interire, malle per dedecus & ignauiam viuere. Ratio 3.

Pro amicis & parentibus ac cæteris necessarijs adire periculum cùm velis, pro repub. in quo & hoc & illud sanctissimum patriæ nomen contineatur, nolle in discrimen venire. Ratio 4.

Itaq; vti contemnendus est, qui nauigando se quàm nauim maiult incolumem: ita vituperandus, qui in reipublicæ discrimine, suæ saluti plus quàm communi consulit. Simile.

Naue fracta multi incolumes fuerunt: ex naufragio patriæ, saluus nemo potest enatare. Collatio similitudinis à maiore.

Quod mihi videtur Decius intellexisse, qui se deuouisse dicitur, & pro legionibus se in hostes immisisse medios. Exemplū. Sententia.

Vnde vitam amisit, non perdidit. Re enim vilissima maximam redemit: vitam dedit, accepit patriam: amisit animam, potitus est gloria, quæ cum summa laude prodita vetustate, quotidie magis enitescit. Ratio. Sententiæ.

Quod si pro Repub. debere accedere periculum, & ratione demonstratum est, & exemplo comprobatum, hi sapientes sunt existimandi, qui nullum pro salute patriæ periculum vitant. Reliqua libro Rhetoricorum ad Herennium quarto. In Copia rerum capite 16. Et in Commentarijs M. Veltkirchij. Conclusio.

Distributio μεριςμὸς, *Est cùm genus, vel totum, vel subiectum, per enumerationem specierum, partium siue accidentium dilatamus. Nascitur hoc schema à loco generum ac specierum, totius ac partium. Prima est locupletandi ratio in 2. Commẽtario Erasmi de Copia rerum: vt, Rem vniuersam luxu perdidit. Illud totum, per plurimas possessionum formas am-*

amplificare licebit hoc modo: Quicquid vel patris vel matris nomine hæreditate obuenerat: quicquid aliorum affinium morte aduenerat: quicquid ex vxoris dote, quæ quidem nentiquam erat vulgaris, accesserat: quicquid ex legatis accreuerat (accrenerat autem permultum:) quicquid ex Principis acceperat liberalitate: quicquid peculij castrensis conflauerat: pecuniam omnem, vasa, vestes, fundos, agros, vnà cum ipsis & villis & pecoribus: breuiter, rem omnem seu mobilem seu soli: deniq; familiam etiam ipsam, fœdissimis scortorum amoribus, quotidianis cõmessationibus, sumptuosis obsonationibus, nocturnis perpotationibus, popinis, cupedijs, vnguentis, aleà, lusibus, paucis diebus ita absumpsit, abliguriuit, absorbuit, vt ne teruncium quidem sibi reliquum fecerit. In hoc exemplo proposuit Erasmus primò propositionem totum complectens, deinde partium enumerationem, postremò complexionem propositioni synonymam, sed per partes explicatam atque diductam. Item apud Ciceronem pro lege Manilia insignis est virtutum enumeratio, quæ in Imperatore requiruntur. Et in Catilinaria coniuratione diuersi generis homines recensentur. Hoc schema à Cicerone lib. ad Herenn. 4. ab Erasmo item in Eccle. lib. 3. ita definitur: Distributio est quæ singulis personis aut rebus dispertitur quæ conueniunt. Vel cùm in plures res aut personas negotia certa quædam dispertiuntur. Hæc non parum adfert decoris orationi, si commoda accedat breuitas, præsertim in præcipiendo: vt, Principis est toti Reip. prospicere: Procerum, salubribus

Alia finitio.

bribus consilijs Principis sollicitudinẽ adiuuare: Magistratuum est, iniunctum munus bona fide gerere: Populi est, Principis ac Magistratuum imperata fideliter obire: Episcoporum est, quæ ad pietatem faciũt modis omnibus promouere: Monachorũ, pro salute oũm deprecari Dominũ. Congeminatur schematis gratia, si aliud accedat schema: vt, Ocio corrumpitur ingeniũ, industria crescit & augescit. Frugalitas seruat rem, luxus dissipat. Diuitiæ docent arrogantiam, paupertas modestiæ magistra est. Imperitia confidentiam parit, eruditio timidos reddit. Ceremoniæ superstitionem alunt, fides & charitas pietatem.

Diuisio, Διαίλυσις *est quæ rem à re submouens vtramque subiecta ratione absoluit, hoc modo: Cur ego nunc tibi obijciam quicquam? si probus es, non meruisti: sin improbus, non commoueris. Item: Vel auaritia impulit, vel inopia: non auaritia, à quo vitio semper alienum declarat vitæ ratio: non inopia, quia largè suppetant facultates. Item: Quid nunc ego de meis propriis meritis prædicem? si meministis, obtundam: sin obliti estis, cùm re nihil egerim, quid est quòd verbis proficere possim?*

Sermocinatio, Διαλογισμός, *est quæ cuique personæ sermonem affingit congruentem, cum decoro. Veluti viro forti, tyranno, seni, puero, iuueni. &c. Definitur & hoc modo: Sermocinatio est, cùm aptè personam aliquam loquentem fingimus. Tales sunt passim apud Historicos conciones, vt in T. Liuio & alijs est cernere. Item: Si nunc Patres orthodoxi, qui vitæ innocẽtia, & mundana diuinaq; eruditione cla-*

rue-

ruerunt in hanc vitam reuocarentur, ac corruptissimos hominum mores, & præposteram Christianorũ religionem viderent, nónne mox proclamarent: O tempora, ô mores, ô curuæ in terras animæ, & cœlestium manes, vultis ne vos de Christiano nomine gloriari? vbi vera fides? vbi syncera charitas? vbi Christiana pietas? vbi denique legum ac præpositorum reuerentia? en nullus inter vos dogmatum consensus, sed velut in dissono choro suam quisq; canit cantionem. Vbi Episcoporum ac Pastorum Ecclesiarum charitas illa triplex, quam à D. Petro stipulatus est Christus ouium curam illi demandaturus? vbi Sacerdotum sobrietatis & castitatis amor? vbi tandem populi voluntas obtemperandi præceptis Christi, ac promptitudo obsequendi ijs, quibus Deus ipse habenas Reipub. administrandas demandauit? Quid dicemus? Verbotenus quidem vos Christianos esse, vita plus quàm Ethnicos. &c.

Sententia γνωμή, *est quæ commoda breuitate demonstrat, quid in vita sit agendum, aut quid fieri soleat. Variatur hoc genus per omnes figuras: & si in loco, aptéq; interserantur, velut emblemata seu gemmæ potius, multiplicem commoditatem adferunt orationi, fidem & autoritatem, dignitatem, iucunditatem & acrimoniam. Cauendum tamen, ne minium sint crebræ: honestior enim vestis est gemmis distincta, quàm tota gemmis operta: præterea ne futiles sint, aut stultæ, ne palàm falsæ, ne quouis loco insulciantur. Iam vt magni refert, quas gemmas, quo in loco inseras: ita plurimùm interest, quod sententia*

tiæ genus vbi intertexas. Vitandum & illud, ne præter decorum adhibeantur. Absurdum enim fuerit, si quis adolescentulo, aut lenoni graues sententias, aut in re ludicra leniq; Stoicorum adhibeat paradoxa. Quisquis sententias dicit, quodammodo præcipit, ac leges præscribit. Quæ ex probatis ac celebribus autoribus proferuntur, in primis mouent. Porrò præcipua sententiarum genera octuplicia sunt. Primum, quod Vniuersale vocant, nullis circumstantijs implicitum: vt, Omnes sibi melius esse malunt quàm alijs. Secundum, quod ad rem refertur: vt, Nihil est tam populare quàm bonitas. Tertium ad personam relatum: vt, Princeps, qui vult omnia cognoscere, necesse habet multa ignoscere. Quartum simplex est, cui nihil admiscetur: vt, Nihil tenacius hæret quàm quod pueri didicimus. Item, Nõ est fidendum percontatori, quia garrulus idem. Quintum est geminatum: vt, Obsequium amicos, veritas parit odium. Sextum, quod ex duabus sententijs diuersis confit: vt, Mors misera nõ est, aditus ad mortem est miser. Septimum genus, sententia est recta, nihil habens tropi, aut alterius schematis: vt, Amico fideli nihil est quod possit comparari. Octauum, cui gratiam auget additus tropus aut figura: vt, Vsq; adeone mori miserum est? Ita Medea Ouidiana, Seruare potui, perdere an possim rogas? Est denique sententia quæ ad certam personam transfertur, vt iam sententiæ vim amittat. Velut illud Ciceron. Nihil habet Cæsar tua fortuna maius quàm vt possis, nec natura melius quàm vt velis seruare quàm plurimos. Reliqua in 2. Comment. Eras. de Co-

1
2
3
4
5
6
7
8

pia rerum, & apud Fab. lib. 8. cap. 5. Huc pertinent Apophthegmata, quæ sunt definitore Erasmo, acutè dicta quædam & breuia, Oratorum, Ducum, Legatorum, Imperatorum, ac vt semel dicam illustrium virorum, de quibus idem octo libros in lucem ædidit. Præterea qualiacunq; veterum dicta, quæ ἠγίοεις vocant, huc referri debent.

Acclamatio Ἐπιφώνημα, est rei narratæ aut probatæ summa acclamatio. Quæ si commodè accinatur, multum habet aculeorum. Narrationi accinitur illud Maronis: Tantæ molis erat Romanam condere gentem. Probatæ rei, vt illud M. Tullij: Quorum igitur impunitas, Cæsar, tuæ clementiæ laus est, eorum te ipsorum ad crudelitatem acuet oratio? Schema est Epigrammatis admodum peculiare, vt in Epigrammate de Oue Lupi catulum vberibus alente: Natura haud vnquam vertitur officijs. Vtitur & Val. Maximus frequenter. Item Seneca suas epistolas ferè claudit Epiphonemate. Apud Hieronymum, Ambrosium & Gregorium crebra reperiuntur Epiphonemata: velut hoc de Petro, qui dixit: Ecce reliquimus omnia. Multum reliquit, qui sibi nihil retinuit. Conuenientius adhibentur in Epilogis, in quibus quæ præcipua sunt in toto argumento, infiguntur auditorum animis. Aptè tamen & singulis partibus adhibetur interdum. Veluti si quis detestatus periurium, sic acclamet: Deum negat quisquis per illum peierat. Aut dehortatus à temerè iurando sic accinat, Qui sine causa assueuit iurare, is & peierabit, si qua inuitet causa. Aut si insectatus vitium ebrie-

Aen. 1.

Pro Ligario.

ebrietatis, hoc modo claudat: Cui placet ebrietas, placeat & insania. Item, qui humanitatis putat amicum porrectis poculis ad temulentiam adigere, idem humanitatem appellet, amico dementiæ venenum dare. Similiter adhortationem ad liberalitatem in egenos, ita licebit claudere: Qui pauperem subleuat, Christum demeretur, non hominem. Aut ita: Non donat homini, sed deo fœnerat, quisquis opitulatur egeno. Cæterùm vt gratiam habet, si commodè incidat, ita frequentia & affectatio tædium adfert, & quod grauius est, fidem abrogat dicenti.

Noëma Νόημα, est quum tectè significamus, quod auditor ex sese diuinet. Vel est obscurum dictum alicui appositum: vt, Hortensius negabat se vnquam cum matre aut sorore rediisse in gratiam. Intelligitur enim nunq̃ illi cũ matre aut sorore incidisse dissidiũ. Item: Soror fratri, quem sæpius è ludo gladiatorio redemerat, dormienti præcidit pollicem. Ille cum sorore agit iniuriarum. Pro sorore itaq; dicitur iuueni: Dignus eras, qui integram haberes manum. Hic sermo videtur esse commiserantis, quum exprobret potius seruile ingenium, qui toties frustrà redemptus, tandem pollice mutilatus ne posset esse gladiator, tamen cum beneuola sorore agat iniuriarum. Ita D. Hieronymus in epist. ad Chromacium: In mea, inquit, patria rusticitas vernacula, Deus venter est, & in diem viuitur: & sanctior est ille, qui ditior est: Accessit huic patellæ, iuxta tritum populi sermone prouerbium, dignum operculum: significans Episcopum ad improbos populi mores accommodatum. Intellectus.

Continuatio, *est densa & continens frequentatio verborum cum absolutione sententiarum. Vel est plena & citra interualla verborũ frequentatio cum absolutione & perfectione sensuum. Huius triplex vsus est. In Sententia: hoc modò, Ei nõ potest multum obesse fortuna, qui sibi firmius q̃ in casu præsidium collocauit. In contrario: hoc pacto, Nam si quis spei non multũ in casu collocarit, quid est, quod ei magnopere casus obesse possit? In Conclusione: in hunc modum, Quòd si in eos plurimum fortuna potest, qui suas rationes omnes in casum contulerunt, non sunt omnia committenda fortunæ, ne magnam nimis in nos habeat dominationem.*

Expeditio, *siue Enumeratio, est cùm rationibus cõpluribus enumeratis, q̃bus aliqua res aut fieri aut non fieri potuerit, cæteræ tolluntur, vna relinquitur, quã nos intendimus, hoc modo, Necesse est cũ constet fundum istum fuisse nostrum, ostendas te, aut vacuũ possedisse, aut vsu tuum fecisse, aut emisse, aut hæreditate tibi obuenisse. Vacuum, cùm ego adessem, possidere non potuisti: Tuum vsu fecisse etiam nunc non potes: emptio nulla profertur: hæreditate tibi, me viuo, mea pecunia venire non potuit: Relinquitur ergo, vt me viuo de meo fundo deiecerit. Hoc schema argumentationi coniecturali q̃adrabit, vbi negotij natura dabit facultatem.*

Frequentatio συναθροισμός, *est cùm res in tota causa dispersæ vnum coguntur in locum, quo grauior aut acrior fiat oratio. Vel est, quum argumenta fusius ac sparsim tractata, velut in vnum fascem col-*

lecta

lecta oculis subijcimus. Adhibetur attollendæ rei gratia & Epilogis maximè conducit: hoc modo, A quo tandem abest iste vitio? quid est iudices, cur velitis eum liberare? Suæ pudicitiæ proditor est, insidiator alienæ: cupidus, intemperans, petulans, superbus, impius in parentes, ingratus in amicos, infestus cognatis, in superiores cõtumax, in æquos & pares fastidiosus, in inferiores crudelis, denique in omnes intolerabilis.

Exuscitatio, *Est cùm & nos commoti dicere videmur, & auditoris animum commouemus: hoc modo, Quis est tam tenui cogitatione præditus, cuius animus tantis angustiis inuidiæ continetur, qui non hunc hominem studiosissimè laudet, & sapientissimum iudicet? qui pro salute patriæ, pro incolumitate ciuitatis, pro Reipub. fortunis, quamuis magnæ atque atrox periculum studiosè suscipiat, & libenter subeat. Equidem hunc hominem magis cupio satis laudare quàm possim, idemque hoc certò scio vobis omnibus vsu venire. Expolitionis forma est.*

Commoratio *siue immoratio, est cùm in loco firmissimo, quo tota causa continetur, manetur diutius, & eôdem sæpius reditur. Hac vti maximè conuenit, & est Oratoris boni maximè proprium. Huic exemplum satis idoneum subijci non potest, teste Cicerone: propterea quòd hic locus à tota causa separatus non est, sicut membrum aliquod, sed tanquam sanguis profusus est per totum corpus orationis.*

Similitudo ὁμοίωσις *Homœôsis, est cùm aliquid ex re dispari simile ad rem quampiam traducitur. Vel, est quando res cum re ex similitudine cõfertur.*

Mancinellus:

Fertur Homœôsis quoties fit similitudo.

Sunt species Icon, vt Parabola, & Paradigma.

Est cùm ex similitudine alicuius cogniti in aliquod incognitum deuenimus. Hoc schema plurimum lucis ac dignitatis adfert orationi. Interim etiam ad probationem multum confert. Huius exemplum erit: Vt grauissimè peccant, qui fontem publicum, vnde hauriunt omnes, veneno inficiunt: ita pessimè merentur de republica, qui principis animum pernitiosis consilijs deprauant. Item. Quemadmodum in periculosa nauigatione non ei cõmittitur clauus qui opibus aut nobilitate præcellit, sed qui gubernandæ nauis peritia cæteris præstantior est: ita non oportet principatum tradere ei, qui cæteris ditior sit aut genere clarior, sed qui prudentia & fide cæteros anteeat. Illud curãdum, vt similitudo quadret ad id cui adhibetur, ne sit sordida aut obscœna, ne accersatur à rebus auditori ignotis, ne item dura & affectata, ne denique talis, vt statim in diuersum torqueri possit. Hoc schemate scatet vndique scriptura diuina. Inter Ecclesiæ doctores nullus hac figura largius vtitur, quàm Iohannes Chrysostomus. Pro qualitate porrò similitudinis variabitur orationis character. Iucundus erit, si à rebus iucundis ducetur: hoc modo, Quẽadmodum blandis flatibus aspirante Fauonio squalor & tristitia hyemis depellitur, omnisque naturæ facies veluti noua iuuenta repubescit, arbores nouis ornantur frondibus, gramina blandè virentia varijs florũ luminibus distinguuntur, amnes labuntur amœnius, Sol ipse totaque

Iucunda similitudo.

cœli

cæli ſpecies mitiore aſpectu delectat oculos: ita ſimul atq; hominis animum afflauerit diuini ſpiritus gratia, protinus abit vitæ prioris deformitas, proq; vitijs omnis vita decoris virtutibus enitescit, dicas eum feliciter renatum. Grandis tum erit cùm à rebus ſublimibus trahetur. Huius exemplum erit illud, Sicuti deus cum nullius egeat, tamen ſuapte natura gaudet omnibus benefacere: ita qui deum patrem appellant, debent gratis de omnibus quod in ipſis eſt, bene mereri. Porrò Acris dictionis hoc ſit exemplum, Expalleſcis ad afflatū aut morſum viperæ & ad medicum curris? quantò magis horrenda turpitudo, quæ venenum habet omnibus viperis præſentius, quantoq; celerius quærenda medicina? Cæterùm Mediocris characteris exemplum à rebus mediocribus ſumendum: hoc pacto, Quemadmodum qui iuxta Heſiodi conſilium crebro parua paruis addunt, tandem euadunt diuites: ita qui in virtutibus ſemper ad meliora proficit, tandem perfectus euadit. Poſtremò, Humilis ſiue ſubmiſſæ dictionis hoc exemplum erit. Quemadmodum mendici ſi quid habent boni celant, ſed pannos & vlcera oſtendunt, quo ſpectantium benignitatem prouocent: ſic nos oportet non iactare noſtra benefacta apud deum, ſed mala noſtra profiteri, ſi velimus illius in nos miſericordiam prolicere.

Grandis ſimilitudo.

Acris. Sumitur à rebus terribilibus.

Mediocris ſimilitudo.

Humilis ſimilitudo.

Icon, Imago Εικών, eſt cùm vel rerum vel perſonarum imago exprimitur. Vel eſt formæ cum forma ex quadam ſimilitudine collatio. Vel eſt oratio demonſtrans corporum aut naturarum ſimilitudinem. Corporum, vt Os humerosq; Deo ſimilis. Na-

Vſus ſimilitudinis.

narum: vt, *Duo fulmina belli Scipiadæ. Hoc schema nimium differt à similitudine, quum sit huius species. Nam similitudo adhibetur ad ornatum, ad voluptatem, ad persuadendum, ad euidentiam, ad grauitatem, & ab omni genere rerum asciscitur: Imago tantum ab animantis forma ducitur, & ad rem vel amplificandam, vel oculis subijciendam, quin etiam ad euidentiam, grauitatem, ac orationis iucunditatem facit: vt si hominem rapacem ac virulentum depingas, similem iubato draconi, qui oculis ardentibus, dentibus acutis, vnguibus aduncis, hiante rictu, per omnia volitet, circumspiciens si quem reperiat, cui possit aliquid mali faucibus afflare, quem ore attingere, dentibus dissecare, lingua aspergere, vnguibus dilacerare. Item, Imperator noster ignis aut solis instar armis relucens prælium ingressus est, ac more leonis hostes insilijt. Mancinellus: Ad formam formæ collatio dicitur.*

Differunt similitudo & Imago.

Parabola παραβολή *Collatio, est similitudo sumpta ab his quæ fiũt aut quæ natura casúue rebus adiuncta sunt. Dicta parabola, autore D. Hiero. quod alteri παραβάλλεται, hoc est assimulatur, & quasi vmbra præuium veritatis est. Parabola res longius, quæ comparãtur, repetere solet, nec hominum modo inter se opera similia spectãtur, sed & à mutis atq; etiã inanimis interim huiusmodi ducitur. Cic. pro Murena, Quòd si è portu soluentibus, qui iam in portum ex alto mouebuntur, prædicere summo studio solent tempestatum rationem, & prædonum, & locorũ, quod natura fert, vt his faueamus, qui eadẽ pericula, quibus*

Quæst. 6. ad Algasiã

nos

nos perfuncti ſumus, ingrediantur: quo me tandem animo eſſe oportet, propè iam ex magna iactatione terram videntem, in hunc cui video, in hunc cui video maximas tempeſtates ſubeundas. Item, Nauis proventorum ratione velum tollens, aut contrahens, in hoc aut illud latus transferens. Parabola eſt quæ doceat ſapientem tempore cedere oportere, ac rebus præſentibus ſeſe accõmodare. Definitur & hoc modo: Parabola eſt comparatio rerum genere differentium. Quales in Euangelio multæ ſunt. Quum igitur alicuius vulgaris rei cõparatione noſtrum inſtitutum illuſtramus, id propriè Parabola dicitur.

Paradigma παράδειγμα Exemplum, eſt enarratio exempli hortantis aut deterrentis. Fabius ita definit: Paradigma eſt rei geſtæ, aut vt geſtæ, vtilis ad perſuadendum id quod intenderis cõmemoratio. Habent exempla magnam vim, & ad perſuadendum & ad inflammandos animos æmulatione virtutis. Adhibentur autem nõ ſolùm ad fidem faciendam, verùm etiam ad ornandam rem, ad illuſtrandam, ad augendam, ad locupletandam. Sunt porrò paradigmata aut vt ſimilia, aut diſſimilia, aut contraria. Rurſum, aut vt maiora, aut vt minora, aut vt paria. Diſſimilia ſiue inæqualia circumſtantijs ferè conſtant. Sunt autẽ circumſtantiæ, vt obiter dicam, partim rerum, vt cauſa, locus, occaſio, inſtrumentum, tempus, modus, atq; id genus aliæ: partim perſonarum, vt natio, patria, ſexus, ætas, educatio, & diſciplina, habitus corporis, fortuna, conditio, animi natura, ſtudium, anteacta, commotio, conſilium, nomen. Cæterum exem-

Li. 1. ca. 11o

Vſus ſchematis.

Circõſtantiæ duplices, Græcè Periſtaſes vocatur.

Differunt similitudo & paradigma.

pla idem efficiunt quod similitudo, nec quicquam interest, nisi quòd hæc sumuntur à factis cum autoritate. Vt, Quemadmodum equus, si paulatim exerceas, redditur ad ferendos summos labores tolerantior: ita corpus hominis, si per gradus assuescat maioribus, tolerat quæ alius non auderet attingere: Simile est. Exemplum erit, Milo Crotoniates, qui singulis diebus ad aliquot stadia gestando vitulum, eundem pòst taurum factum ad tantundem spacij facilè gestauit. Sumuntur autem exempla à personis siue veris siue fabulosis, præterea à brutis & inanimis. Habent enim bruta animantia naturæ ductu plurimas virtutum imagines: vt, Elephanti non coëunt nisi in semotissimis locis, & fortè interuenientem occidunt. Quantò magis decet in congressu coniugum tametsi licito, multum adhiberi pudoris. Item, Delphini minores non sinunt vagari incomitatos: quantò magis oportet hominem liberis suis adhuc teneris adhibere pædagogum. Item, Vnaquæq; arbor alit quod genuit: decet igitur & matres suo lacte nutrire filios suos. Porrò exempla illa potissimum animos mouent, quæ sunt antiqua, illustria, nostratia, id est suæ cuiusque gentis: & domestica, id est sui cuiusque generis. Historici ingentem vim exemplorum verorum, Poëtæ fabulosorum tibi affatim suppeditabunt.

Plin. li. 6. cap. 8.

Digressio παρέκβασις, est alicuius rei, sed ad vtilitatem causæ pertinentis, extra ordinem excurrens tractatio. Vocatur etiam Excursus, Egressio, Expatiandi genus, Egressus. Et quia hæc orationem me

Fab. li. 4. cap. 3. Eras. 2. cõment. Autor Fab. & Eras.

xi-

ximè illustrat, ornat ac locupletat, haud immerito illam huic schematum ordini veluti appendicem adscribere placuit. Adhibetur autem vel laudandi gratia. Qualis est apud M. Tullium pro L. Cornelio popularis illa virtutum Cn. Pompeij commemoratio, in quam ille diuinus Orator, veluti nomine ipso ducis cursus dicendi teneretur, abrupto quem inchoauerat sermone, diuertit. Aut vituperandi, aut ornandi, aut delectandi, aut præparandi causa. Sumuntur autem ab expositione rerum gestarum, à descriptione locorum, regionum, personarum: item à tractatione fabularum, apologorum, præterea à locis communibus, &c. Porrò longius immorari licebit excursionibus vel in initio dictionis. Qualis illa Herculis Gallici apud Lucianum, & Lamiarum apud Politianum descriptio. Vel in fine, quo iam fessus recreetur auditor. Quemadmodum in Georgicis ferè facit Virgilius. In medio, si quando digredi licebit, celerius eò redeundum, vnde digressus sis, nisi pars causæ iam absoluta digressionis ansam præbebit. Veluti post narratam causam, quò ad secuturam argumentationem auditor reddatur alacrior. Aut post probationem, siue omnino post locos iamæniores, quò tædium subtilitatis discutiatur. Aut nisi res ipsa locos huiusmodi suapte sponte offerat, qui inuitent ad diutius immorandum. Hæc Erasmus barbariei in Germania nostra profligator, synceræ Latinitatis reparator, ac de omnibus literarum studiosis optimè meritus.

Digressione sex modis vtimur.

Vnde digressio petenda.

Vbi digressio locum habeat lõgius immorandi.

In medio orationis quomodo digrediuntur.

Longior erit digressio in orationis medio.

FINIS.

INDEX TROPORVM
ac Schematum Alphabeticus.

Antonomasia 8
Abusio 10
Acclamatio 96
Acyrologia 11
Antiphrasis 11. 16
ἄκυρον 11
Allegoria ibid.
Ænigma 13
Asteismus 15
Appositio 20
Aphæresis ibid.
Ablatio ibid.
Apocope 21
Abscisio ibid.
Antithesis 22
ἀντίσοιχον ibid.
Aposiopesis 25
Anastrophe 31
Antiptôsis 34
Asyndeton 37
Appositum 39
Attributum ibid.
Alleotheta 42
Allœosis ibid.
Anadiplôsis 50
Antistrophe 51
Articulus 53
Agnominatio 55
Antanaclasis 56
Anthypophora 61
Antisagôga ibid.
ἀπορία 63
ἀναμίμνησις 64
Auersio 67
ἀποστροφή ibid.
Amplificatio triplex 68
Auxésis 70
ἀντίθετον 71
ἀντίθεσις ibid.
ἀφόρισμὸς 75
ἀντιμεταβολή 81
αἰτιολογία 84
ἀναγναῖον 85
Apophthegmata 96
¶ βραχυλογία 53
¶ Catachrésis 10
Charientismus 16
Confusio 33
Cacemphaton 36
Cacophaton ibid.
Cacosyntheton 37
Circuitio 39
Circumlocutio ibid.
Conduplicatio 49
Conuersio 51
Complexio ibid.
Copulatio 52
Compar 54

Com

Communicatio	64	*Definitio*	*ibid.*
Conformatio	67	Διατύποσις	86
Congeries	71	*Deformatio*	*ibid.*
Coaceruatio	*ibid.*	*Demonstratio*	*ibid.*
Contentio	*ibid.*	*Distributio*	91
Contrarium	*ibid.*	*Diuisio*	93
Comparatio	72	*Digressio*	109
Correctio	75	¶ *Emmentia*	17
Commutatio	81	*Excessus*	*ibid.*
Causa	84	*Epenthesis*	20
Confessio	85	*Ectasis*	21
Chronographia	89	*Ecthlipsis*	22
Continuatio	98	*Eclipsis*	24
Commoratio	99	*Epanalepsis*	49
Collatio	102	*Epitheton*	39
Circumstantiæ dup.	103	*Epimone*	42
¶ Διάσυρμος, *Diasyrmus*		*Eleuatio*	16
Diductio 21	(16	*Emphasis*	44
Diastole	*ibid.*	*Epanalipsis*	30
Diæresis	22	*Epizeuxis*	50
Diacope	33	Επιφορά	51
Dialysis	*ibid.*	Ερώτημα	57
Dialyton	37	*Exclamatio*	61
Duplicatio	52	Εκφώνησις	*ibid.*
Denominatio	56	Επιτροπή	66
Dubitatio	63	*Epexegesis*	69
Διαπόρησις	*ibid.*	Επιτροχασμὸς	71
Diminutio	77	Επανόρθωσις	75
Δικαιολογία	85	Επάνοδος	82
Διάνοια	*ibid.*	*Excusatio*	85

Ενάρ-

INDEX TROPORVM

Ενάργεια 86
Euidentia *ibid.*
Efficctio *ibid.*
Expolitio 90
Εξεργασία *ibid.*
Επιφώνημα 96
Expeditio 98
Enumeratio *ibid.*
Exuſcitatio 99
Exemplum 103
Egreſſus 104
Excurſus *ibid.*
¶ *Figura* 5
Figurata conſtructio 24
Figura dupliciter ſumitur 47
Frequentatio 98
¶ *Gradatio* 80
γνωμή 94
¶ *Hyperbole* 17
Hyperbaton 31
Hyſterologia 32
Hyſteron proteron *ibid.*
Hyperbaton obſcu. 33.34
Hypallage 34
Hendiadis 35
Harmos 38
ὁμοιόπτωτον 54
ὁμοιοτέλευτον 55
Hypotypóſis 86
ὁρισμὸς 85
ὁμοίωσις 99
¶ *Intellectio* 7
Ironia 14
Illuſio *ibid.*
Interpoſitio 20.33
Interruptio 25
Inuerſio 11
Interciſio 33
ἰσόκωλον 54
ἰθκολία *ibid.*
Interrogatio 57
Imprecatio 62
Inſultatio 63
Inopinatum 64
Interpretatio 69
Incrementum 70
Illuſtratio 86
Intellectus 97
Immoratio 99
Imago 101
Icon *ibid.*
Irriſio 16
¶ Κατάχρησις 10
Κλίμαξ 80
¶ *Liptote* 41
Licentia 66
¶ *Metaphora* 6
Metonymia 7
Metalepſis 10

My-

Mycterismus 15
Metaplasmus 19
Metathesis 23
Macrologia 30
Membrum 54
Μετάνοια 75
Μείωσις 77
Μετάσασις 83
¶ *Nominis conflictio* 9
Νόημα 97
¶ *Onomatopœia* 9
Obticentia 25
Obtestatio 62
Ominatio ibid.
Occupatio 82
¶ *Pronominatio* 8
Paræmia 13
Prothesis 20
Paragoge 21
Præcisio 25
Prolepsis 28
Pleonasmus 29
Perissologia 30
Parelcon ibid.
Parenthesis 33
Παροίμιον 13
Polysyndeton 37
Periphrasis 39
Paradiastole 46
Παλιλογία 50
Πολύπτωτον 53
Prosonomasia 55
Παρηχία 56
Παρήχησις ibid.
Παρωνομασία ibid.
Πύσμα 58
Πυνθάνομαι ibid.
Παθοποιΐα 62
Paradoxum 64
Permissio 65
Παρρησία 66
Prosopopœia 67. 87
Præteritio 82
Paralepsis ibid.
Præposteratio 32
Præsumptio 83
Præoccupatio ibid.
Προκατάληψις ibid.
Παρομολογία 85
Prosopographia 86
Πραγματογραφία 87
Parabola 102
Paradigma 103
Παρίκβασις 104
¶ *Reticentia* 25
Resumptio 30
Reuersio 31
Repetitio 48
Reduplicatio 50
Reprehensio 75

Ratio-

INDEX TROPORVM.

Ratiocinatio 76
Regreßio 82
¶ Schema 5. 19
Synecdoche 7
Simulatio 14.
Sarcaſmos 15
Superlatio 17
Syncope 20
Syſtole 21
Synalæpha 22
Synæreſis ibid.
Syllepſis 27
Sectio 33
Synchyſis ibid.
Submutatio 34
Subalternatio ibid.
Schesis onomáton 38
Significatio 44
Subiunctio 50
Συμπλοκή 51
Similiter cadens 54
Similiter deſinens 55
Subiectio 58
Subiectio ſub oculos 86
Συγχώρημα 66
Συγχώρησις ibid.
Συνωνυμία 69
Συναθροισμός 71
Synæciôſis, συνοικείωσις 28
Suffiguratio 86
Sermocinatio 93
Sententia 94.
Similitudo 99
Tropus 5
Tranſlatio 6
Tranſnominatio 7
Tranſumptio 10
Tranſgreßio 31
Tmeſis 33
Tapinóſis 35
Traductio 52
Tranſitio 83
Τοπογραφία 88
Τοποθεσία ibid.
¶ Vox aliqua tribus ratio-
nib. transfertur 6
Vrbanitas 15
¶ Zeugma 26

FINIS.

UNIVERSITY LIBRARY CAMBRIDGE